

แก่นักเขียน

จาก

บันทึกความจำของ

“ชายหยุดถกกิจ”

กองบรรณาธิการ

ตั้งแต่เริ่มเขียนหนังสือ ก็ได้อาศัยสุภาพบุรุษ คติธรรมบ้าง และสิ่งที่
สามัญสำนึกของตนเองบอกว่าเป็นสิ่งที่งามบ้าง เป็นหลักในการกรุยทางไปสู่จุดหมาย
ถึงนั้น ทุกเรื่องจึงเขียนขึ้นเพื่อการสร้างสรรค์ไม่ใช่เพื่อทำลาย ตัว
หนังสือย่อมมีอิทธิพลต่อจิตใจและความรู้สึกของผู้อ่านได้ไม่น้อย นักเขียนที่ดีจึง
น่าจะพิจารณาได้ว่าควร “ให้” หรือ “งด” อะไรเข้าไปในสมองและจิตใจของคน
เหล่านั้นบ้าง

นักเขียนไม่ใช่ผู้สอนศาสนา ไม่ใช่นักเทศน์ ไม่ใช่ครูโดยตรงก็จริง
แต่นักเขียนควรมีลักษณะเป็นบุคคลประเภทเหล่านั้นได้โดยทางอ้อม ไม่ใช่ให้ผู้อ่าน
รู้สึกตัวว่ากำลังฟังเทศน์หรือฟังครูสอน...

เราจะมีบทประพันธ์ที่น่าอ่านควรแก่การยกย่องสรรเสริญอีกมากมาย ถ้า
นักเขียนทุกคนถือหลักข้อหนึ่งคล้าย ๆ กันว่า “คุณภาพสำคัญกว่าปริมาณ”

“ วิชาสุหยุดถกกิจ ”

“ชาวนุหัตถกิจ” เป็นนามปากกาของ พลตรีไชยนต์ ถนัดหัตถกรรม หนึ่งใน นักเขียนบันเทิงคดีที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกัน ทั่วไปและเป็นหนึ่งของกลุ่มนักเขียนแนวหน้า ที่เข้าร่วมจัดทำงานหนังสือประเภทต่าง ๆ ทั้ง วิทยาน วิทยานุกร และรายเดือนในช่วงหลัง การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ และหลังสงครามโลกครั้งที่สอง งานเขียน ของชาวนุหัตถกิจ มีหลายประเภท และมี อย่างต่อเนื่องนับแต่เขาเริ่มสนใจในการประพันธ์ สมัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน ปลาย (ประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๗-๒๔๖๘) จนถึงแก่กรรมใน พ.ศ. ๒๕๒๓ งานเขียน ของชาวนุหัตถกิจและในนามปากกาอื่นด้วย มี ทั้งเรื่องสั้น (ไทยและแปล) สารคดี (ไทย และแปล) บทความทุกชนิด บทร้อยกรอง นวนิยาย และคอลัมน์ต่าง ๆ รวมกันมาก กว่า ๑,๐๐๐ เรื่อง

“ชาวนุหัตถกิจ” มีนามจริงดั้งเดิมว่า อนุ ถนัดหัตถกรรม เกิดเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๕๐ ในครอบครัวของนายช่างฝีมืออัน เป็นที่มาของนามสกุล “ถนัดหัตถกรรม” ด้ รับการศึกษาระดับต้นที่โรงเรียนวัด โสมนัส วิหารและโรงเรียนเบญจมบพิตร ช่วงสมัย เรียนอยู่ที่เบญจมบพิตรได้แต่งโคลงกระทู้เข้า ประกวดในหนังสือ *คู่ทอง* และได้รับรางวัล

ซึ่งเป็นแรงผลักดันสำคัญให้มูสร้างสรรค้งงาน เขียนมากขึ้น การศึกษาชั้นสูงจบจากโรงเรียน นายร้อยทหารบก (ปัจจุบันโรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า) ใน พ.ศ. ๒๔๘๖ ชาวนุ หัตถกิจ ได้เปลี่ยนนามจริงของตนจาก “อนุ” เป็น “ไชยนต์” ตามความนิยมของรัฐใน สมัยนั้น เริ่มใช้นามปากกา “ชาวนุหัตถกิจ” อย่างจริงจังตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๙ เมื่อเรื่องสั้น เรื่องแรกชื่อ “ความรักกำมะลอ” ได้ตีพิมพ์ ใน *ไทยเชชม* รายเดือนอันเป็นหนังสือที่มี ชื่อเสียงในยุคนั้น “ชาวนุหัตถกิจ” มักใช้ใน งานเขียนประเภทเรื่องสั้น ซึ่งเขาถนัดมากที่สุด และมีผลงานรวมกันประมาณ ๓๐๐ เรื่อง ส่วนงานเขียนประเภทสารคดีทั้งไทยและต่าง ประเทศหรือบทความเชิงวิชาการที่สำคัญ ๆ ที่ตีพิมพ์ในหนังสือทหารฉบับต่าง ๆ ก็มักใช้ ยศและนามจริงเป็นหลัก ยศและตำแหน่ง สุกท้ายในอาชีพรับราชการทหารคือ นาย พลตรี รองเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก ก่อน ย้ายเข้าประจำกองบัญชาการกองทัพบกและ เกษียณอายุราชการเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๑

แม้จะเขียนเรื่องต่าง ๆ หลายประเภท เป็นจำนวนมากกว่า ๕๐ ปี แต่ชาวนุหัตถกิจ มักกล่าวเสมอว่าตนเองมิใช่ นักเขียนอาชีพ เป็นเพียงแต่นักเขียนสมัครเล่นเท่านั้น อย่าง

น
ก
ง
จ
—
—
สิ่งที่
หมาย
ตัว
ที่จริง
งคน
จริง
อ่าน
ถ้า
”

ไรก็ตามความเป็นนักเขียนสมัครเล่นดังกล่าวก็นำซาอุท์ตกิจเข้าไปคลุกคลีกับโลกของหนังสือจนกลายเป็นส่วนหนึ่งแห่งชีวิตของหยดหมึกและตัวอักษร ทั้งคู่ชีวิตคือ ลัดดา ฤกษ์หัตถกรรม หรือนามประพันธ์ที่รู้จักกันทั่วไปว่า “อมราวดี” ก็เป็นทั้งนักเขียนและนักแปลที่มีชื่อเสียงซึ่งยังมีผลงานสม่ำเสมอในปัจจุบัน นอกจากนี้ซาอุท์ตกิจยังรู้จักมักคุ้นกับนักเขียนใหญ่น้อยเป็นจำนวนมากและมีเพื่อนสนิทหลายคนที่มีลุ่มคลุกคลีกลานหรือประสบความสำเร็จร่วมกันมาแล้วในวงการหนังสือ มิตรสนิทหลายคนดังกล่าวได้ถึงแก่กรรมไปก่อนเขา แต่มิตรภาพและความทรงจำที่เคยมีร่วมกัน ไม่ได้สูญหายไป ด้วย ซาอุท์ตกิจได้ถ่ายทอดเรื่องราวแห่งชีวิตอันน่าสนใจของเพื่อน ๆ นักเขียนเหล่านั้นไว้อย่างชัดเจน ในคำไว้อาลัยของเขาในหนังสืออนุสรณ์รับพระราชทานเพลิงศพและหนังสืออนุสรณ์งานฌาปนกิจศพของเพื่อนนักเขียน เรื่องราวดังกล่าวจึงน่าศึกษาและอาจใช้เป็นแนวทางการค้นคว้าได้ในอีกแง่มุมหนึ่ง ทั้งยังมีส่วนช่วยเสริมความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ผู้อ่านและผู้สนใจเกี่ยวกับประวัติชีวิตของนักเขียนในอดีตให้แจ่มชัดขึ้น

ในโอกาสที่ร่วมเฉลิมฉลองหนึ่งศตวรรษของงานเขียนบันเทิงคดีไทย พ.ศ.

๒๕๒๕ นี้ กองบรรณาธิการจึงขอเสนอบันทึกเสี้ยวชีวิตหนึ่งของเพื่อนนักเขียนรุ่นเก่าจากความทรงจำของซาอุท์ตกิจ ทั้งนี้ได้ติดต่อเรียบเรียงบันทึกข้อเขียนของซาอุท์ตกิจจากหนังสืออนุสรณ์รับพระราชทานเพลิงศพของ ขุนชนกจิวิจารณ์ สด กุระมะโรหิต สันต์ เทวรักษ์ เดียว ศรีเสวก และหนังสืออนุสรณ์งานฌาปนกิจศพของ เทพสุทธิพงษ์ พ. เนตรรังษี อาษา ขจรจิตต์เมตต์ ป. บุรณปกรณ์ และ มนัส จรรยาต์ กองบรรณาธิการได้รับความอนุเคราะห์จาก “อมราวดี” ให้ยืมหนังสืออนุสรณ์งานศพของนักเขียนดังกล่าวรวมทั้งคำแนะนำต่าง ๆ จึงใคร่ขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ปกรณ์ บุรณปกรณ์

“ป. บุรณปกรณ์”, “ป. บุรณปกรณ์” หรือ ปกรณ์ บุรณปกรณ์ เกิดวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๔๔๗ ถึงแก่กรรมวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๔๙๕ รวมอายุ ๔๘ ปี หนังสือรวมเรื่องสั้นดาวเงิน และโดยเฉพาะชีวิตจากมุมมืด : เรื่องจริงที่ทุเรศยิ่งกว่านวนิยาย เป็นงานเขียนที่นักอ่านรู้จักกันแพร่หลาย ซาอุท์ตกิจเคยเรียนที่โรงเรียนเบญจมบพิตรร่วมกับ ป. บุรณปกรณ์ และร่วมงานกับเขาในการจัดทำหนังสือรายวันรายบ่กษ และรายเดือนต่างๆ เป็นเวลากว่า ๒๐ ปี

...ชีวิตของ ป. บุรณศิริป็นในวัยหนุ่มหรืออาจกล่าวได้ว่าเกือบตลอดชีวิต—ข้างเต็มไปด้วยการต่อสู้ ล้มลุกคลุกคลานไปตามโชคชะตาของชีวิต ออกจากหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ไปสู่ฉบับโน้น และออกจากฉบับโน้นไปอยู่นั้น หากความแน่นอนอะไรไม่ได้...

ในหนังสือพิมพ์รายวันบางฉบับ เขาทำได้หลายอย่าง เขียนข่าว เขียนสารคดี เท็จบ้างจริงบ้าง เขียนบันเทิงคดี และบางครั้งก็แปลข่าวโทรเลขด้วย แต่ที่ถนัดและเขียนบ่อยๆ ก็คือบันเทิงคดี

ในสมัย “สารานุกรม” หนังสือเล่มมรายสัปดาห์ชื่อดังของคุณหลวงสารานุกรมประพันธ์... ป. บุรณศิริป็นเขียนเรื่องลง “สารานุกรม” บ่อยเหมือนกัน ส่วนมากก็เป็นนวนิยายสั้น ข้าพเจ้าเคยเก็บเอาเรื่องรักหวานจ้อย และเศร้าสลดจนน้ำตาร่วงของเขา “ความรักคือกระแสน้ำไหล” ใน “สารานุกรม” มาเล่นบ่อยในภายหลัง...

...ในที่สุดเขาประจำอยู่ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ เดลิเมล์รายวันและได้รับมอบ

หมายหน้าที่ให้จัดทำ “เดลิเมล์วันจันทร์” อีกฉบับหนึ่งอันเป็นสาขาของกรุงเทพฯ เดลิเมล์นั่นเอง....

ป. บุรณศิริป็น มีหน้าที่ตรวจเรื่องอ่านเล่นที่ส่งมา เรื่องไหนเห็นว่าดีพอจะลงพิมพ์ก็คัดเอาไว้ ส่วนเรื่องที่ยังใช้ไม่ได้ ก็แยกไว้ต่างหาก ข้าพเจ้าเคยแสดงความหนักใจแทนเขาในหน้าที่นี้เมื่อพบกันภายหลัง เพราะบางเรื่องก็จะทำให้เราเวียนหัวเสียเวลาอ่านด้วย มัวแต่ใช้เวลาอ่านทุกๆ เรื่องเราก็แทบจะไม่มีเวลาเขียนบ้างเลย เพราะเรื่องส่งมาตั้งนับร้อย “จะยากอะไร” เขาว่า “ไม่จำเป็นจะต้องไปอ่านมันเสียทุกตัวหรอก เรื่องบางเรื่องอ่านดูตอนต้นนิดเดียว ไม่ถึงครึ่งหน้าพอเห็นไม่ได้ความเลยก็แยกออกไว้ได้ ไม่ต้องไปเสียเวลาอ่านให้ตลอดเรื่องหรอก บางเรื่องพอขึ้นต้นเข้าที่ก็ผ่านไปดูตอนกลางๆ อีกหน่อย ถ้าเห็นว่ายังพอเข้าที่ที่อยู่ ก็จะอ่านตอนท้ายอีกนิดหน่อย ถ้าเห็นว่าพอไปได้ก็แยกเอาไว้อีกพวกหนึ่ง ตอนหลังเมื่อจะเอาลงพิมพ์ จึงต้องดูให้ละเอียดอีกที....”

^๑ ชาญคัดถิจ, นามแฝง “เด็กลับไปสู่เด็ก” แต่ผู้ทิ้งจากไป ปกรณ บุรณปกรณ์ พระนคร : โรงพิมพ์เจริญธรรม, ๒๔๕๖, หน้า ๑๓๘-๑๓๙ (ค้นหา บุรณปกรณ์ พิมพ์แจกในงานฌาปนกิจ ปกรณ บุรณปกรณ์ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม, พระนคร ๑๕ ธันวาคม ๒๔๕๖.)

...เขาออกจาก “เตลิเมล์วันจันทร์” มาอยู่หนังสือพิมพ์รายวัน “ประชาธิปไตย” ได้ระยะหนึ่ง แล้วก็ออกจาก “ประชาธิปไตย” ไปอีก ต้องเดิน “เตะฝุ่น” อยู่พักหนึ่ง....

ต่อมาเขาชวนขวายเป็นช่างพิมพ์หนังสือชนแห่งหนึ่ง ที่มณฑลนครราชสีมา พงษ์ทรงไกรรตรางให้ชื่อว่า “สำนักงานนายศิลป์”

ณ สำนักงานนี้เอง เป็นแหล่งความคิดของพวกเราที่จะออกนิตยสารรายปักษ์ฉบับหนึ่งขึ้น คือหนังสือ “วัฒนธรรม”

ความคิดของคนหนุ่มมักจะรวดเร็วปรุปรูด ไม่ช้านัก นิตยสารรายปักษ์ “วัฒนธรรม” ก็อุบัติขึ้น สำนักงานอยู่ที่โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ ร.ต. ทองอิน บุญยเสนา มิตรเก่าของเราเป็นบรรณาธิการ และ ป. บุรณศิลป์ เป็นหัวหน้าแรงสำคัญคนหนึ่ง เราลงแรงทำงานกันครั้งนั้นก็ด้วยนึกถึงความสนุกสนาน และใคร่จะชมผลของงานมากกว่าที่จะคิดกำไรเป็นตัวเงิน ความร่วมรักสามัคคีและการแสดงออกซึ่งผลของพวกเราแต่ละคนนั้นแหละคือกำไรของพวกเรา!

ข้าพเจ้าจำได้ว่าวันหนึ่งเรา ๒ คน ป. บุรณศิลป์กับข้าพเจ้า - เดินเที่ยวกันไปจากสำนักงานจนถึงบางกระบี่ ไปหยุดอยู่

บริเวณสามแยกวัฒนา พินิจพิจารณาภูมิภาพและเหตุการณ์แถวนั้น กลับมาแล้ว เขาได้เขียนเรื่อง “เมื่อข้าพเจ้าเดินท่อลมๆ” ลงใน “วัฒนธรรม” มีเรา ๒ คนเป็นตัวตลกแสดงอยู่ในเรื่อง

ตอนค่ำของวันที่หนังสือจะออก เราก็มีการพบปะสังสรรค์กันในหมู่ staff จำนวน ๖-๗ คนที่สำนักงานเป็นประจำมี ป. บุรณศิลป์ “เวทวงศ์” “สันตสิริ” “สวัสดิ์ ศักดิ์” “ม.จ. ศุกรวรวรรณดิศ” หรือ “ท่านขาว” ช่างภาพผู้ถ่ายภาพ “อกร้องหวาน” เป็นภาพหน้าปกได้วิเศษยิ่ง “นายการุณย์” ข้าพเจ้าและพวกอีกบางคน

“วัฒนธรรม” ดำเนินอยู่ได้นานพอสมควร ก็ต้องหยุดชะงักด้วยความจำเป็นบางประการ แต่คณะของเรายังไม่ยอมล้มความคิดเดิม เรายังตั้งใจที่จะออกหนังสือพิมพ์รายวันต่อไป ดังนั้นภายในเวลาไม่ช้านัก หนังสือพิมพ์รายวัน “ผิวเหลือง” จึงอุบัติขึ้นแทนที่ สำนักงานตั้งอยู่ที่ท่าช้างวังหลวง ร.ต. ทองอิน บุญยเสนา คงเป็นบรรณาธิการอย่างเดิม และ ป. บุรณศิลป์ เป็นผู้จัดการ staff ของเรายังคงเดิมแต่มีเพิ่มมาใหม่อีกหลายคน “ผิวเหลือง” จึงเป็นเสมือนแหล่งใหญ่ที่รวมนักประพันธ์และนัก

หนังสือพิมพ์ไว้ด้วยกัน พวกเราต่างสนุกกัน
อีกพัก

ชีวิตทางการงานดำเนินไปอย่างไม่สู้จะ
ราบรื่นดีนัก แต่ตรงข้ามชีวิตรักระหว่าง ป.
บุรณศิลป์กับบียอทยาใจของเขา กลับรัก
เกลียดแน่นหนายิ่งขึ้นตามวันเวลาที่ผ่านไป
ไปเหมือน “เงื่อนแน่น” ซึ่งยิ่งตึงก็ยิ่งแน่น
จนเจ้าตัวของบียอทยาใจคิดว่า “ความรักคอยได้”
นั้นต้องทิ้งคิที่ว่าเสีย และยอมสารภาพโดย
คำว่า “ความรักคอยไม่ได้แน่แล้ว” ดังนั้นใน
เดือนธันวาคม ๒๔๗๙ นั้นเอง ป. บุรณศิลป์
จึงตัดสินใจแต่งงานกับกัณฑ์ วรธนะภัก
(นามปากกา ก. สุรางคนางค์) ครูสาว
แห่ง ร.ร. ราชนี

ทั้ง ๒ พวกกันไปอยู่บ้านเช่าเล็กๆ
หลังหนึ่งที่ถนนนครไชยศรี ซึ่ง ป. บุรณ-
ศิลป์เช่าเตรียมไว้ก่อนแล้วและ ซึ่งพวกเรา
เช่น “เวทาคี” และ “สันตสิริ” เคยออกไป
อาศัยพักผ่อนและเป็นแหล่ง ชุมนุมสนทนา
กันมาก่อน....

ที่บ้านหลังน้อยอันเรียบง่าย นวนิยาย
ลือนามและซาบซึ้งตรึงใจข้าพเจ้าอย่างยิ่งเรื่อง
หนึ่งได้อุบัติพลุ่งขึ้นในฟากฟ้าวรรณกรรม
ภายใต้นามปากกา “ก. สุรางคนางค์” นั่นคือ
เรื่อง “หญิงคนชั่ว”!

ประชาชนคนอ่านต่างสนใจในนวนิ-
ยายชีวิตเรื่องนี้ หนังสือขายดีเป็นเทน้ำเทท่า
จากผลของการจำหน่ายในช่วงระยะเวลาต่อมา
อีกไม่ช้า ๒ คนจึงมาเปิดสำนักงานพิมพ์
หนังสือขึ้นร้านหนึ่งที่บริเวณตึกดิน และเมื่อ
“วรรณะภัก” บอกกับ “บุรณศิลป์” เขาจึง
ให้ชื่อร้านนี้ว่า “วรรณศิลป์” ซึ่งเป็นชื่อ
ที่ข้าพเจ้ารักมาก

หนังสือพิมพ์ “ผิวเหลือง” ซึ่งทำทำ
ก็คึกคักมาแต่แรกออก กลับค่อย ๆ ทรุดลง
ถึงดำเนินอยู่ได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง ไม่สู้หนา
เกินไป ในที่สุดก็ต้อง “พับ” ลงอีก เช่น
เดียวกับ “วัฒนธรรม” พวกเราต้องแตกแยก
กระจายกันออกไปอีก ป. บุรณศิลป์ กับคู่
ชีวิตของเขาขยับขยายจากร้านเดิมมาเปิดร้าน
ใหม่ที่เยื้องศาลาเฉลิมกรุง ให้ชื่อว่า “สำนัก
งานนายศิลป์” ซึ่งพวกเรารวมทั้งข้าพเจ้า
ด้วย ก็อาศัยซื้อหนังสือต่างประเทศจากร้าน
นี้เป็นประจำตลอดมา

สองคนหาบ้านเช่าเล็กๆ หลังหนึ่งได้
ที่ตรงข้ามทำเนียบรัฐบาลปัจจุบัน แต่นักตัด
ชื่อย่องเบาชุมจริง ๆ เคยเป็นบ้านเข้าไปขโมย
ของหลายอย่าง ถึงแม้ที่สุดจะตามจับได้ แต่
ก็ดูเหมือนจะเหลือแต่ซาก ทั้งคู่จึงขายร้าน

ข้าง ๆ ออกไปได้อีกหนึ่งกู่หา มีที่อยู่อาศัย
ชั้นบนได้ จึงทิ้งบ้านเช่ากลับไปอาศัยอยู่ที่
สำนักงานเป็นประจำ แต่ทว่ามิได้นำความ
สะดวกกายสบายใจมาให้มากนัก เพราะก่อน
ข้างอดีตอึด เสียงจ้อแจ๋หนวกหู ทั้งคู่จึงหา
ทางจะปลูกบ้านใหม่เพื่ออยู่ให้สบายถึงแม้จะ
ไกลจากสำนักงานต้องเสียเวลาไปมา ก็ยังดี
กว่าจะทนอยู่ที่เดิม วันเวลาผ่านไปในที่สุด
ความคิดอันนั้นก็สำเร็จเป็นผล ทั้งคู่ไปเช่า
ที่ดินแห่งหนึ่งได้ที่ชอยหลังสวนถนนเพลินจิต
และปลูกบ้านใหม่ขึ้นหลังหนึ่งย่อม ๆ น่ารัก
ให้ชื่อว่าบ้าน “ตะขบงาม” ที่ชื่อเช่นนี้ก็
เพราะว่าเมื่อทั้งสองปลูกตะขบคุณเล่นรอบ ๆ
บ้านครั้งแรก มันก็งามจริงอย่างว่า

ทั้งคู่ได้อาศัยรถ “โอเปิ้ล” เป็น
ยานพาหนะระยะทางระหว่างบ้านกับสำนักงาน
ซึ่งถึงแม้จะไกลเท่าไกล ก็ดูเหมือนจะใกล้
ไม่ลำบาก ป. บุรณศิลป์ทำหน้าที่เป็นโช
เฟอร์ให้คู่ชีวิตของเขาตลอดมา และเมื่อ
กิจการได้ขยายตัวเจริญขึ้น เขาก็เปลี่ยนจาก
“โอเปิ้ล” มาเป็น “ออสติน ๑๒” ทั่วไปใหญ่
ทั้งหุและดูไม่ต่างไปกว่า “อาเสี่ย” คนหนึ่ง
ทีเดียว

...ความคิดของ ป. บุรณศิลป์
ก้าวหน้าอยู่เรื่อย เขาตั้งโรงพิมพ์น้อย ๆ ขึ้น
ตรงข้ามกับสำนักงาน และจากหนังสือพิมพ์
รายวันเล็ก ๆ ฉบับหนึ่งชื่อ “เมืองทอง”
มีคุณถ้วน บุญชูช่วย เป็นบรรณาธิการ
คุณสวัสดิ์ ตันตสุทธิ์ คงติดตามมาร่วมมือ
ด้วย คุณถ้วนเป็นบรรณาธิการอยู่ได้ระยะ
หนึ่ง แล้วก็เกิดเกียจคร้านขึ้นมาจึงต้อง
เปลี่ยนตัวบรรณาธิการใหม่ เป็นคุณกัณฑ์
บุรณศิลป์ แต่เป็นอยู่ไม่ได้นานมากนัก ก็
ต้องหยุดดำเนินการเพราะความจำเป็น

แม้เมื่อประเทศไทยได้ย่างเข้าสู่ภาวะ
สงครามเมื่อปลายปี ๒๔๘๔ ความคิดที่จะ
รวมกลุ่มทำหนังสือออกสู่มหาชน ก็คงยังอยู่
ในหัวของพวกเราเสมอ ดังนั้นเมื่อได้โอกาส
เหมาะ เราจึงกระโดดเข้ามาร่วมมือกันช่วย
ทำหนังสือ “เอกชน” รายสัปดาห์ “สวน
อักษร” รายบ่กษ และ “ศิลป์” รายเดือน
ที่โรงพิมพ์อักษรนิติ บางขุนพรหม มีคุณสถ
กูรมะโรหิต เป็นตัวตั้งตัวตีและหัวเรี่ยวหัว
แรงคนสำคัญ

คืนวันไหนก็ไม่สุขใจเท่ากับคืนวันที่
ส่งพิมพ์ครั้งแรกสุดท้าย และรุ่งขึ้นหนังสือจะออก
เป็นเล่ม เราจะต้องมาพบปะชุมนุมกันเป็น

ประจำทุกสัปดาห์ ทั้งๆ ที่ขณะนั้นอยู่ในระหว่าง “หวน” ต้องพรางไฟ บางคืนเมื่อเลิกชุมนุมแยกกันกลับแล้วได้ครูเดียว เราต้องต่างคนต่างหลบ “หวน” อยู่ตามทางอีกตั้งชั่วโมงกว่าจึงจะกลับบ้านได้ ในเดือนตุลาคม ๒๔๘๕ ระหว่างน้ำท่วมใหญ่ เราก็ยังอดที่จะร่วมชุมนุมกันมิได้ ต่างคนต่างมาเรียกกันคนละลำจากที่ต่าง ๆ กัน ภายใน ๒๐.๐๐ น. ก็พร้อมเพรียงกันได้ที่สำนักงานซึ่งคุณพีชลอ รัศวรเจ้าของโรงพิมพ์ ได้กรุณาให้เราย้ายจากชั้นล่างซึ่งน้ำท่วมนองขึ้นไปชั้นบนค้ำใน ข้าพเจ้าเห็นใจ ป. บุรณศิลป์เป็นอย่างมากที่ต้องนั่งเรือมาจากซอยหลังสวน ถนนเพลินจิต ซึ่งนับว่าไกลมากกว่าเพื่อน แล้วก็ไม่มีปัญหาอะไรในเรื่องการกลับบ้าน เพราะเราแยกกันกลับในตอนรุ่งเช้าเมื่อแสงทองส่องฟ้า แต่ชะตาของเราไม่ดีในปี ๒๔๘๖ เราต้องหยุดการออกหนังสือทั้ง ๓ ฉบับที่ๆ ที่กำลังก้าวหน้า เพราะหากระดาษพิมพ์ไม่ได้ ตอนนั้นเราต้องแยกย้ายกันไปอีก

....เมื่อลูกระเบิดตกหนักขึ้น ป. บุรณศิลป์ ได้อพยพครอบครัวไปอยู่ดงหัวซัดปราจีนบุรี ระหว่างนั้นคงมากรุงเทพฯ เป็นครั้งคราว และค้างตามบ้านพวกเรา

....เมื่อภาวะสงครามทางด้านยุโรปได้สงบลง เมื่อ ๘ พฤษภาคม ๒๔๘๘ โดยประเทศเผด็จการเป็นฝ่ายปราชัย ความรุนแรงแห่งสงครามก็ได้ย้ายจุดมารวมอยู่ทางตะวันออก ซึ่งย่อมหมายถึงประเทศไทยเราด้วย ในพระนครระเกะระกะไปด้วยเครื่องกีดขวางซึ่งคาดหมายกันว่า การปะทะกันระหว่างไทยกับญี่ปุ่นพันธมิตรอาจเกิดขึ้นได้แต่การได้พบหน้ากันระหว่างเพื่อนฝูงพวกเราในยามคับขันเช่นนั้น ก็เป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นเมื่อทราบว่า ป. บุรณศิลป์กับครอบครัวของเขาย้ายจากดงหัวซัด เข้ามาอยู่ที่บางใหญ่ไม่ห่างจากคุณสด คุรุมะโรหิตและครอบครัวซึ่งอพยพไปอยู่ที่วัดใหม่โมฬีมากนัก เราจึงหาทางที่จะพบปะสนทนากันให้ได้ และได้พบกันสมความตั้งใจ แม้จะไม่ครบจำนวนก็ยังมี ข้าพเจ้าแวะไปรับ “อมราวดี” ซึ่งอพยพไปอยู่ที่เมืองนนท์ ใกล้คลองอ้อมนั่งเรือไปหาคุณสดและคุณเนียนที่วัดใหม่โมฬี แล้วก็เลยพากันมาที่บ้าน ป. บุรณศิลป์ ที่บางใหญ่ครั้งแรกเราได้พบกันเพียง ๖ คน ต่อมาครั้งหลัง คุณวิลาส มณีวัตไปอยู่กับ ป. บุรณศิลป์ด้วยก็เลยกลายเป็น ๗ คน ต่อมา

“สันตสิริ” ไปรวมอีก รวมเป็น ๘ คน เรื่องที่ปรึกษากันส่วนมากก็คือเรื่อง “จักรวรรดิ ศิลปิน” และการคิดออกหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ “รุ่งอรุณ” ซึ่งนับเนื่องอยู่ในสาขาวรรณกรรม

ในกลางเดือนสิงหาคม ๒๔๘๘ นั้นเอง สงครามก็สงบลงโดยญี่ปุ่นเป็นฝ่ายปราชัย ต่อมาอีก ๓ เดือนหนังสือ “เอกชน” ก็ฟื้นตัวใหม่มี “สันตสิริ” เป็นบรรณาธิการ และในต้นปี ๒๔๘๙ “รุ่งอรุณ” รายสัปดาห์ก็คลอดออกมา คุณสท กุระมะโรहितเป็นบรรณาธิการเอง พวกเราก็ร่วมมือดำเนินงานกันต่อไป

ตอนนี้ ป. บุรณศิลปิน กับครอบครัว อยู่ที่บ้านถนนเพชรบุรี มีคุณวิลาส มณีวัต อยู่ร่วมด้วยต่อมาก็ไม่ช้านักก็ย้ายมาอยู่ที่บ้าน “รสมาลิน” ถนนราชวิถีปัจจุบัน “รุ่งอรุณ” พุบลงไปอีก เพราะถูกปิดปรังจากเอเยนต์ตามหัวเมือง บางจังหวัดเก็บเงินไม่ได้เป็นจำนวน ๒-๓ หมื่น จึงไม่มีเงินหมุน ป. บุรณศิลปินคงเข้าทำงานในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ฉบับหนึ่ง ในมิถุนายน ๒๔๙๐ นี้เอง เขาก็ให้บุตรคนที่สองเป็นชาย คาดหมายว่าจะเป็นทายาทสืบสกุลได้ เขาจึงตัดสินใจเปลี่ยนทั้ง ชื่อและนามสกุลของเขาเสียใหม่ ว่า “ปกรณ์ บุรณปกรณ์”

ขุนธนกิจวิจารณ์*

“อายัดโมฆะ” หรือ ขุนธนกิจวิจารณ์ (ประยูร ธชาดุกัญ) เกิดวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๔๓๖ ถึงแก่กรรมวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๖ รวมอายุ ๗๐ ปี ดาบศักดิ์เหล็กน้ำพี้ เป็นงานเขียนที่รู้จักกันแพร่หลายมากที่สุดและได้รับการยกย่องว่าเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ เรื่องแรกของไทย ‘อายัดโมฆะ’ เป็นนามปากกาที่ใช้เขียนนวนิยาย เรื่องสั้น บทความ และตำราวิชาโหราศาสตร์ ‘โอปอ’ เขียนเรื่องราวประเภทสมัยใหม่ ชาวนักตลกก็เคยร่วมงานกับ ‘อายัดโมฆะ’ ในช่วงทำหนังสือ ‘ศิลปิน’ และนับถือ ‘อายัดโมฆะ’ เป็นครู

ในสมัยนั้น - ข้าพเจ้าหมายถึงสมัยราชาธิปไตยระยะหลัง ๆ ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองสัก ๗-๘ ปี บรรดานักหนังสือ

ส่วนมาก ย่อมจะได้ยินชื่อและเคยอ่านนิยายประวัติศาสตร์ไทย โบราณขนาดยาวอันมีชื่อเสียงเรื่องหนึ่ง ซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือรายเดือน “ไทยเชชม” ตีต่อกันมาเป็นเวลานานร่วมสองปี เป็นเรื่องหนึ่งที่ข้าพเจ้าเชื่อว่า มีส่วนเชิดชูหนังสือรายเดือนฉบับนั้น ให้ก้าวขึ้นสู่ระดับอันน่าภาคภูมิใจ ไม่น้อยหน้าเพื่อนหนังสือรายเดือนฉบับอื่นๆ ด้วยกัน เช่น “เสนาศึกษา” “ศรีกรุง” และ “ศัพท์ไทย” เป็นต้น

นั่นคือเรื่อง “ตาศักดิ์เหล็กน้ำฝ” ซึ่งตีพิมพ์ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๖๗ จนถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๖๘ ของผู้ใช้นามปากกา “อายัดโฆษ” นักเขียนบรรดาศักดิ์แห่งสำนักพระราชวังผู้ทรงคุณวุฒิในทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างดี ทั้งเป็นนักเขียนสมัครเล่น ผู้มีใจรัก และสนุกในการเขียนหนังสือมากกว่าที่จะเขียนเป็นอาชีพอย่างจริงจัง

หนังสือรายเดือน “ไทยเชชม” ยุคนี้ อุดต้นจากความคติริเริ่มของบรรดาข้าราชการผู้มีเกียรติกลุ่มหนึ่ง เฉพาะอย่างยิ่ง

ข้าราชการในล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ ดังนั้นแทบทุกเรื่องที่น่าลงพิมพ์ จึงมักจะเป็นบทประพันธ์ของนักเขียนกิตติมศักดิ์ ผู้มีจิตใจรักและเฝ้าสนุกในทางขีดเขียน ภายใต้นามปากกาแปลกๆ ต่างๆ กัน อาจกล่าวได้ว่าการเขียนหนังสือคืองานอดิเรกของบรรดาท่านข้าราชการเหล่านั้นอย่างแท้จริง

สมัยนั้น ข้าพเจ้ายังเรียนหนังสือไม่จบ ยังไม่มีเงินเดือนหรือรายได้ประจำ แต่สนใจในเรื่องหนังสือและชอบอ่านมาตั้งแต่เด็ก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ ชาร์ลส์ การ์วิส ซึ่ง “ศรีอศรา” แปลลงในหนังสือพิมพ์รายวัน “สยามราษฎร์” หรือ “แพรด้า” “หน้าฝ” ของหลวงสารานุกรมประพันธ์ ซึ่งแต่งลงในหนังสือรายเดือน “เสนาศึกษา” ดังนั้น จึงพยายามทุกทาง ที่จะหาหนังสือต่างๆ เหล่านี้มาอ่านให้ได้ ชีวิตของข้าพเจ้าหลงเพลินอยู่กับหนังสือเป็นส่วนใหญ่แทนที่จะหมดเปลืองไปในทางอื่นเหมือนเพื่อนนักเรียนบางคน

“ตาศักดิ์เหล็กน้ำฝ” (ตีพิมพ์ในไทยเชชม) เป็นหนึ่งในบรรดาเรื่องเหล่านั้นที่ข้าพเจ้าตั้งใจและตามอ่านอยู่ตลอดมา ได้

^๑ ขานูห์ตลกิจ, นามแฝง “แต่...ครุอายัดโฆษ” อายัดโฆษอนุสรณ์ พระนคร : โรงพิมพ์ดำรงธรรม. ๒๕๐๗ หน้า ๒๑-๒๘ (พิมพ์เป็นบรรณาการในงานพระราชทานเพลิงศพขุนธนกิจวิจารณ์ (ประยูร ธชาดภู) ณ วัดระฆังโฆสิตาราม พระนคร ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๐๗)

รับทั้งความรู้ ความเพลิดเพลน และอะไร ๆ
อีกหลายอย่าง....

ข้าพเจ้าคงติดอกติดใจ ตามอ่านเรื่อง
อื่น ๆ ของท่านนักเขียนบรรณาคักดิ์อาวุธโสผู้
ต่อไปอีกเช่นเรื่อง “มะละกาแปรพักตร์”
“อัศวินมหาเสนาสงครามศึก” และ “สร้อยสยามันต์ก
วดี” พร้อมกันนั้นก็เขียนเรื่องลงใน “ไทย
เชชม” บ่อยขึ้น จนกระทั่งคุ้นเคยกับท่าน
บรรณาธิการมากขึ้น ตลอดจนท่านนักเขียน
ผู้หลักผู้ใหญ่บางท่าน ผลที่สุด จึงทราบแน่
ชัดว่า ท่านผู้ใช้นามปากกา “อายฉโมษ”
นั้น คือใคร รัชการที่ไหนด และทรง
คุณวุฒิอย่างไร

แม้กระนั้น ข้าพเจ้าก็ยังไม่เคยพบ
“ตัวจริง” ของท่านผู้เขียนสักครั้งเดียว ตราบ
จนหนังสือ “ไทยเชชม” ได้อำลาไปจาก
บรรณพิภพ เช่นเดียวกับเพื่อนหนังสือราย
เดือนฉบับอื่น ๆ ด้วยกัน

จนกระทั่งมาถึงยุคสงครามโลกครั้งที่
สองได้ลุกลามเข้ามาสู่ประเทศไทย นั้นแหละ
ข้าพเจ้าจึงมีโชคได้พบ ได้รู้จัก และที่สุด
ได้คุ้นเคยสนิทสนมกับท่านผู้เขียนเกินกว่าที่
ข้าพเจ้าเคยคาดคิดไว้

ครั้งนั้น พวกเราหลายคนได้มาร่วมมือ
กันช่วยเขียน และสร้าง “เอกชน” – “สวน

อักษร” – “ศิลป์” – หนังสือรายสัปดาห์ ราย
ปักษ์ และรายเดือนตามลำดับ ของโรงพิมพ์
อักษรนิติ บางขุนพรหม ให้งอกงามเติบโต
ขึ้น คุณสศ กุระโรหิต มิตรสุภาพบุรุษเป็น
หัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญ – เป็นศูนย์รวมมิตรใน
อันที่จะรวมพวกเราให้จับกลุ่มกันได้ อย่าง
แน่นหนา ได้เสียสละหลายอย่าง แม้ที่สุด
ความสุขส่วนตัว ดำเนินงานอย่างเข้มแข็ง
และทรหดอดทนยิ่งเพื่อความมั่นคงและก้าว
หน้าของหนังสือทั้ง ๓ ฉบับ ซึ่งขณะนั้น
กำลังพุ่งขึ้นสู่ความนิยมชมชอบของประชาชน
คนอ่านอย่างน่าปลื้ม....

ในปี (๒๔๘๕) นั้นเอง ท่าน “อายฉ
โมษ” ก็ได้ให้เกียรติมาร่วมกับพวกเราด้วย
โดยเขียนเรื่องลงใน “ศิลป์” รายเดือน ติด
ต่อกันไปหลายเล่ม ไม่ใช่เรื่องนิยายประวัติ
ศาสตร์ไทยโบราณทำนอง “ดาบศักดิ์เหล็กน้ำ
ขี้” หรือ “มะละกาแปรพักตร์” หรือ “สร้อย
สยามันต์กวดี” อะไรเทือกนั้น แต่เป็นเรื่อง
“ข้อสังเกตในวิชาโหราศาสตร์”

ข้าพเจ้าจึงได้รู้จัก “ตัวจริง” ของ
ท่านในระยะนี้เอง....

เนื่องจากท่านเป็นนักเขียนผู้ใหญ่ มี
อาวุโสสูงสุดในหมู่พวกเรา มีความรอบรู้มี
ประสบการณ์ในชีวิตมามาก ดังนั้น จึงมัก

และประหวัดพรันพรึง ส่วน “ครู” ก็ขยันท
ตรวจ “ควง” และปลอบใจพวกเราอยู่เรื่อย
ตามวิสัยของผู้ใหญ่

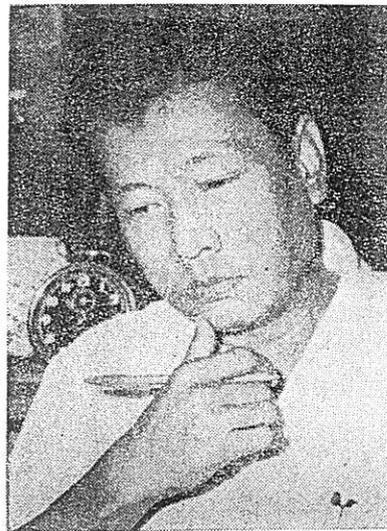
สงครามคงดำเนินต่อไป ไม่มีอะไร
รุนแรง อาจกล่าวได้ว่า ความรุนแรงของ
สงครามยังน้อยกว่าความรุนแรงของกรรมาการ
เซ็นเซอร์สิ่งพิมพ์เสียอีก การตรวจสิ่งพิมพ์
ในยามสงครามเป็นสิ่งจำเป็น เราอยู่กับอยู่
แต่กรรมาการบางคนเบาปัญญา หย่อนเหตุ
ผล ขาดสามัญสำนึกและหลงอำนาจ จึงทำ
ให้บทประพันธ์ดี ๆ ต้องเสียรอรตสไป
อย่างน่าเสียตาย แต่เรื่องนี้นักเขียนพอทนได้
เพราะยังต้องการจะเขียนต่อไป ไม่มีอะไรจะ
น่าเศรร้าใจ เท่ากับเรื่อง กระจกซังซึ่งราคา
แพงยิ่งกว่าทองคำ และหายากซันทุกวัน

ในที่สุด เมื่อไม่มีกระจกซังจะพิมพ์
หนังสือทั้ง ๓ ฉบับ ก็ต้อง “ลาโรง” และ
“เข้าโรง” ไปในตอนต้นปี ๒๔๘๖ นั้นเอง
หมู่คณะต่างแตกกระจายกันไปเหมือนฝูงแตก
รัง

สำหรับข้าพเจ้านั้น ได้มีโอกาสพบ
“ครู” อยู่อีกเรื่อย ๆ เพราะกำลังศึกษาใน
เรื่องที่สนใจ แค้นาน ๆ เข้า การพบก็ทอด
ระยะออกไป....

มนัส จรรยงค์

“มนัส จรรยงค์” เป็นทั้งนามจริง
และนามปากกาของนักเขียนผู้ได้ชื่อว่าเป็นราชา
แห่งเรื่องสั้น เกิดวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๕๐
ถึงแก่กรรมวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๘ รวม
อายุ ๕๘ ปี เรื่องสั้นเรื่อง “จับตาย” “ซาเก๊ะ”
และ “หุ่นผี” ได้รับการยกย่องว่าเป็นเรื่องสั้น
เรื่องเอกของเขา ชาวนักตลกใจสนใจและชอบ
อ่านเรื่องสั้นของมนัสมาก

ในบรรดานักเขียน เรื่องสั้นชั้น
เยี่ยมของเมืองไทย ซึ่งก็เป็นที่รู้จักดีทั้งใน
วงนักอ่านและนักเขียนว่ามีอยู่เพียงไม่กี่คน
อาจกล่าวได้ว่า “มนัส จรรยงค์” เป็นผู้หนึ่ง
ในจำนวนอันน้อยนั้น !

ชีวประวัติของมนัส นับแต่เยาว์วัย
ผ่านชีวิตรัก สมรส และชีวิตเผชิญโชคภัย

แปดตามชะตากรรมกำหนดเรื่อยมาจวบจนวาระสุดท้าย นับว่าแปลกประหลาดโลกโฉนและน่าเศร้า หากจะนำมาเรียบเรียงเป็นนวนิยาย ก็จะได้หนังสือเล่มใหญ่ที่ชวนให้น่าอ่านไม่น้อย... สนุกสนาน ตื่นเต้น เกลักระคนด้วยความเห็นอกเห็นใจและสะท้อนอารมณ์ เพียบพร้อมด้วยสารพัดรส เปรี้ยวหวาน มัน เค็ม และขมขื่น

จากชีวิตที่เจนจัดในหลายด้าน มนัสมีเรื่องจะพูดจะคุยได้ไม่มีวันหมดในคลังของเขา เติมด้วยเรื่องราวร้อยแปดที่น่าสนใจ ยิ่งในวงเหล้ายาปล้างตัวแล้ว เขาค่อยร่อนนั้คคุยไปดื่มไป เรื่องต่าง ๆ ก็หลุดออกมาเป็นฉาก ๆ ที่เดียว

เมื่อคุยมาถึงเรื่องผู้หญิงยิงเรือ โดยเฉพาะเรื่องผี ๆ เมีย ๆ มนัสจะคุยด้วยความทะยานใจ แม้จะมีรวิรอยของความเศร้าและเครื่องขมิ้มแฝงฝังอยู่บ้าง เรื่องดีดดีตีเป่าเขาก็จะคุยด้วยความโอ้อ่า เรื่องตลกเรื่องป้าก็จะคุยได้เป็นคั้งเป็นแคว เรื่องซี้ต ๆ เขียน ๆ นั้นเล่า แน่นนอนทีเดียว เขาจะคุยออกมาอย่างภาคภูมิใจ ดูเหมือนว่าเขามีเรื่องจะคุยให้ฟังได้

มากเหลือเกิน ถ้าไม่พูดคาโต๊ะเสียก่อน เรื่องต่าง ๆ นั้นส่วนมากมักจะเป็นเหตุการณ์ในชีวิตที่ผ่านมา

โดยปกติ ข้าพเจ้าชอบอ่านและสนใจในเรื่องสั้นอยู่แล้ว ยิ่งเป็นเรื่องของมนัสก็กลับสนใจมากขึ้น ไม่น้อยไปกว่าเรื่องสั้นของนักเขียนต่างประเทศผู้มีชื่อเสียงโดดเด่นไม่ว่าจะเป็นของ O. Henry หรือ Mau-passant หรือ Mark Twain หรือแม้กระทั่งของ W.W. Jacobs และบุคคลอื่น ๆ อีกหลายคน ซึ่งล้วนแต่ได้รับการยกย่องว่าเป็นราชาแห่งเรื่องสั้นของโลกทีเดียว

เพราะเรื่องของมนัสส่วนมาก มักจะมีแทรกความรู้เบ็ดเตล็ดชนิด ๆ หน่อย ๆ อยู่ด้วยเสมอ เกิดใครเรื่องแปลก รสข้ม ไม่จืด ไม่ฟ้าม ไม่เพ้อเจ้อ ไม่ฟังเพื่อฟังเพื่อยลสำคัญสำนวนวรรณคดี อ่านง่าย ไม่ต้องเสียเวลามากคิดแปลไทยให้ยุ่งหัวสมอง ชาวบ้านก็พูดด้วยภาษาล้านวนชาวบ้าน ชาวป้าก็พูดด้วยภาษาล้านวนชาวป้า นักเลงก็พูดด้วยภาษาล้านวนนักเลง เหมาะสมแก่สภาพและฐานะของตัวละครในเรื่อง ไม่ใช่พูดด้วยภาษา

^๑ ชาญหัตถกิจ, นามแฝง "ว่าดักถึงมนัส" อนุสรณ์ มนัส จรรยาจักษ์ พระนคร : อรรถการพิมพ์, ๒๕๐๕ หน้า ๑๗๒-๑๗๕. (พิมพ์แจกในงานฌาปนกิจศพของมนัส จรรยาจักษ์ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม พระนคร ๒๒ มีนาคม ๒๕๐๕)

ชั้น
ใน
คน
หนึ่ง
วัย
วัย

สำนวนนักประพันธ์หรือของผู้แต่งเอง อันจะทำให้อารมณ์ของผู้อ่านไม่อาจคล้อยตามเรื่องไปได้เท่าที่ควร

เป็นธรรมชาติของคนเขียนหนังสือ เมื่อเขียนจบก็ย่อมภาคภูมิใจในเรื่องที่เขียนนั้น มนต์ก็เช่นเดียวกับนักเขียนทั้งหลาย แม้จะไม่รู้สึภาคภูมิใจไปเสียทุกเรื่อง แต่เขาก็ภาคภูมิใจในข้อที่ว่า ได้ใช้สมองและสติปัญญาของเขาให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ทั้งแก่ตัวเองและครอบครัว เขามีได้ใช้สติปัญญาของคนอื่นมาเป็นเครื่องหากิน เรื่องทุกเรื่องกลั่นกรองออกมาจากสมองของเขา โดยอาศัยประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมาเป็นส่วนใหญ่ เขามีอะไรแปลก ๆ ใหม่ ๆ มาบำรุงปรุงปรองออรอารมณ์ของผู้อ่านอยู่เสมอ.....

เมื่อ "จับตาย" ของมนัสได้รับเกียรติแปลเป็นภาษาต่างประเทศ ภายใต้ชื่อ *Shoot to Kill* และนำลงใน *SPAN* ชื่อเสียงและเกียรติคุณของเขาก็พุ่งโพล่งขึ้นมาให้เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้น ผู้ที่ไม่เคยอ่านเรื่องนี้มาก่อนต่างก็พากันกระตือรือร้นและสนใจ ทุกวันนี้ชื่อของ "จับตาย" กำลังแผ่ซ่านกระจายเหมือนวงน้ำที่ขยายวงกว้างออกไปทุกที่

มีเรื่องสั้นอีกบางเรื่องของมนัส ที่มีค่ามตีเด่นไม่น้อยไปกว่าเรื่อง "จับตาย" หากเรื่องเหล่านั้นยังไม่มีโอกาสจะได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศเช่นเดียวกับเรื่องที่กำลังจะมาแล้ว

เช่นเรื่อง *ซาเก๊ะ* เป็นต้น !

ซาเก๊ะ เป็นเรื่องสั้นที่ประทับใจข้าพเจ้ามากเหลือเกิน เคยตีพิมพ์ในนิตยสารรายบักษ์ "สวนอักษร" ฉบับประจำวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๖ อันเป็นฉบับสุดท้ายที่นิตยสารฉบับนั้นได้มีชีวิตอยู่ในบรรณพิภพ

เวลา ๒๓ ปีเศษ มิได้เปลี่ยนแปลงความรู้สึกของข้าพเจ้าที่เคยมีต่อ "ซาเก๊ะ" ให้เป็นอย่างอื่น เคยชอบอยู่อย่างใดเดี๋ยวนี้ก็ยังคงชอบอยู่อย่างนั้น.... ข้าพเจ้าใคร่จะได้เห็น "ซาเก๊ะ" และเรื่องดีเด่นอื่น ๆ อีกบางเรื่องได้รับการแปลถ่ายทอดเป็นภาษาต่างประเทศ และตีพิมพ์ในนิตยสารของต่างประเทศ ซึ่งแพร่หลายกว่านิตยสารของไทยเรา เช่นเดียวกับ "จับตาย" เหมือนกัน จะโดยสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ซึ่งเคยดำเนินการมาแล้ว หรือโดยสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย ซึ่งเริ่มก่อตั้งขึ้นแล้ว หรือจะโดยแหล่ง หรือบุคคลอื่นใด ที่เห็นคุณค่าของเรื่องนั้น ๆ ก็ตามที่

นี่คือข้อปรารถนาของข้าพเจ้า.....

สุข ฤทธิย์

“สุข ฤทธิย์” หรือ เทพ สุทธิพงศ์ เกิดวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๕ ถึงแก่กรรมวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๐๗ รวมอายุ ๔๒ ปี เทพ สุทธิพงศ์ เป็นนักเขียนบทละครวิทยุและโทรทัศน์ที่มีชื่อเสียงและเป็นหัวหน้าละครวิทยุคณะกมลพิสมัย ละครโทรทัศน์ชุด “นุสร้า” ซึ่งอารีย์ นักดนตรี แสดงนำคู่กับ ฉลอง สิมะเสถียร และ กัณทรีย์ นาคประภา เป็นละครที่เร้าใจซึ่งยังคงอยู่ในความจดจำของนักดูละคร ชาวนักตลก เป็นมิตรรุ่นพี่ที่ “สุข ฤทธิย์” ให้ความนับถือยกย่อง

เมื่อสิบกว่าปีก่อนโน้น ทุก ๆ เข้าวันอาทิตย์ซึ่งเป็นวันหยุดราชการ เมื่อรับ

ประทานอาหารแล้ว โดยปกติถ้าไม่ออกจากบ้านไปพักผ่อนนอกเมือง หรือไปดูภาพยนตร์ในกรุง หรือมีกิจกรรมอย่างอื่นที่จะต้องทำเป็นพิเศษ ข้าพเจ้าก็มักจะใช้เวลาว่างเหล่านั้นนั่งอ่านหนังสือพิมพ์ทั้งรายวัน รายสัปดาห์และบางทีก็รายเดือนซึ่งอ่านค้างมาแต่วันก่อน ๆ และเมื่อใกล้จะเวลา ๙.๐๐ น. ข้าพเจ้าก็ไม่ลืมที่จะเปิดเครื่องรับวิทยุเพื่อคอยฟังละครสั้นเรื่องจากสถานีวิทยุกระจายเสียง ๑ ป.ณ. ซึ่งมีประจำอยู่เสมอมา

เมื่อเสียงกรางท่า ๆ แล้วก็เสียงสูงอันโหยหวนและแหลมปรี๊ดของไวโอลินจากทำนองเพลง Souvenir ของ Dradla อันเป็นเพลงที่ไพเราะเพราะพริ้งถูกใจ และส่นอารมณ์ข้าพเจ้าให้ไหวสะท้าน กังวานออกมาจากเครื่องรับวิทยุ ก็เป็นอันรู้แน่ว่าละครของคณะ “กมลพิสมัย” ในความควบคุมของ “สายัณฑ์ อติศรี” (สกลไศ สุทธิพงศ์) มี “สุข ฤทธิย์” (เทพ สุทธิพงศ์) เป็นผู้สร้างบท และเป็นหัวหน้า กำลังจะเริ่มต้น ณ บัดนั้น....

ข้าพเจ้าให้ความสนใจแก่ละครคณะนี้มิใช่เพราะว่า ข้าพเจ้าคุ้นเคยรักใคร่กับชาว

* ชาวนักตลก, นามแฝง “สุข ฤทธิย์” : เพชรน้ำหนึ่งแห่งละครวิทยุและโทรทัศน์” พระชนน : โรงพิมพ์ไทยแบบเรียน ๒๕๐๗, ไม่มีเลขหน้า

ง
”
ก
ค
ก
ง
ง
ย
จะ
ย
ม
น
ที่

คณะมาก่อนเป็นพิเศษแต่ประการใด เพราะ
ในระยะเวลา^{นั้น} ข้าพเจ้ายังไม่รู้จักกับชาว
คณะ^{นี้} แต่เป็นเพราะรู้สึกว่าได้ฟังละครที่มี
รสชาติแปลก ๆ ไม่จี๊ดจ๊าด ไม่แสดง ทำเนิ
เรื่องอย่างกระฉับกระเฉง ไม่อ้ออากยี้ตยาด
น่าเบื่อ และจบในตัวเองเกือบทุกเรื่อง ข้อ
สำคัญก็คือให้ความคิดและความเพลิดเพลิน
บันเทิงใจได้ตามสมควร แม้ว่าจะมีบ่อยครั้ง
ที่ผู้แสดงนำฝ่ายหญิงในเรื่อง จะสะอึกสะอื้น
คร่ำครวญจนผิดสังเกต กระทั่งคุณป้าที่ข้าง
บ้านถึงกับออกปากว่า “...แม่คนนี่แก่ข้าง
ร้องให้เก่งจริงจริง...” แต่เมื่อสรุปแล้ว ก็
อาจกล่าวได้ว่า “ไม่เสียเวลานั่งฟังเปล่า”

มีอยู่หลายเรื่องเหมือนกัน โดยเฉพาะ
เรื่องประเภทฆาตกรรม ตื่นเต้นลึกลับ หวาด
เสียว เหล่านี้ ผู้แต่งได้เอาเค้าโครงเรื่องมา
จากของต่างประเทศ และดัดแปลงซัดเกล้า
เสียใหม่ให้เหมาะสม แม้กระนั้น ข้าพเจ้าก็
นั่งฟังอยู่ไต่ตงแต่ต้นจนจบ เพื่อจะดูว่าผู้แต่ง
มีศิลปะและความสามารถในการดัดแปลงเรื่อง
นั้น ๆ ได้ดีเพียงไร

เพราะว่า การดัดแปลงก็ต้องใช้ศิลป์
เช่นเดียวกับการแต่งและการแปลเหมือนกัน

ข้าพเจ้าไม่คิดว่าจะมีโอกาสได้รู้จักกับ
ชาวคณะ “กมลพิสมัย” ทั่ว ๆ ที่ชอบฟังละคร

ของคณะ^{นี้}อยู่^{มาก} เพราะเวลา^{นั้น}ทางของเรา
ยังไม่มาบรรจบกัน จนกระทั่งในเดือนมีนาคม
๒๔๙๗ ทางคณะ “กมลพิสมัย” ได้แสดง
ความปรารถนาใคร่จะได้บทประพันธ์เรื่อง
“เขาหาว่าฉันเป็นบ้า” อันเป็นบทประพันธ์ชั้น
เยี่ยมที่ตีพิมพ์อยู่ในหนังสือ “อมรลัทธินันท์”
หนังสือรวมเรื่องสั้นของ “อมราวดี” ไปทำ
เป็นละครวิทยุ ทางฝ่ายเจ้าของบทประพันธ์
ไม่มีอะไรขัดข้อง นอกจากต้องขอสั่งเกตไปนิด
เดียวว่า เรื่อง^{นี้}ค่อนข้างยาว หากจะทำเป็น
ละครวิทยุตอนเดียวคงไม่จบแน่

ในกลางเดือนเมษายน ๒๔๙๗ นั้น
เอง ละครวิทยุเรื่อง “เขาหาว่าฉันเป็นบ้า”
ก็ปรากฏออกมาทางสถานีวิทยุกระจายเสียง
๑ ป.ณ. ใช้เวลาแสดง ๒ สัปดาห์ สัปดาห์
ละ ๔๕ นาที.....

เมื่อปรากฏว่า การแสดงละครจาก
ชีวิตเรื่อง “เขาหาว่าฉันเป็นบ้า” ได้รับผล
สำเร็จงดงาม ต่อมาอีกไม่ช้านัก ทางคณะ
“กมลพิสมัย” ก็ได้ขอเรื่อง “ไม้แก” อัน
เป็นเรื่องเด่นอีกเรื่องหนึ่งในหนังสือเล่มเดียว
กันนั้น ไปทำเป็นละครวิทยุอีกเช่นกัน

คราวนี้ “สุข หฤทัย” ได้อุตส่าห์
อ้อนวอนเชื้อเชิญให้ คุณลัดดา สาระทายน
มาเป็นผู้แสดงพิเศษร่วมด้วย เพราะปรากฏ

ว่าตัวนางเอกในเรื่องนั้นต้องยืนโรงอยู่ตลอด
เรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ นับแต่เป็นเด็กหญิงจน
กระทั่งเติบโตใหญ่เป็นสาวรุ่น และจบชีวิตลง
ในฉากสุดท้าย มีบทบาทสำคัญที่สุดใน
บรรดาตัวละครทั้งหมด

ตอนนั้นเอง ข้าพเจ้าเข้าใจ “สุข ฤทธิชัย”
มากขึ้นอีกว่าเป็นคนเอาจริงเอาจังเพียงไร
รักชื่อเสียงและคณะเพียงไหน ทั้ง ๆ ที่เป็น
เพียงละครวิทยุ ผู้ฟังไม่เห็นตัวผู้แสดงเลย
ก็ยังลงทุนถึงเพียงนี้ ไม่ยอมให้ใครได้ชื่อว่า “สุข
เอาเผากิน” ...

เป็นธรรมชาติวิสัยที่ว่า เมื่อมี “เริ่ม
ต้น” ก็ต้องมี “สุดท้าย” เช่นเดียวกับเมื่อมี
“เกิด” ก็ต้องมี “ตาย” เป็นของคู่กัน ละคร
คณะ “กมลพิสมัย” ได้เริ่มมีกำเนิดขึ้นเมื่อ
ราวกลางปี ๒๔๙๒ ตอนแรก ๆ นั้น แสดง
ในตอนบ่าย ๑๖.๐๐ น. ซึ่งเป็นเวลาที่ไม่ค่อย
มีคนฟัง และแสดงเพียงเดือนละครครั้ง เพราะ
ทางสถานียังไม่เชื่อความสามารถ แต่ด้วยความ
มานะบากบั่น ต่อสู้ด้วยความทรหดอด
ทน แสดงผลงานออกมาให้ปรากฏอย่างสม่ำเสมอ
จนกระทั่งได้รับความนิยมจากประชาชนคนฟังมากขึ้นเป็นลำดับ ในตอนหลัง ๆ
จึงได้เวลาแสดงในตอนเช้า ๙.๐๐ น. ของ
วันอาทิตย์ทุกอาทิตย์ และแสดงต่อมาได้อีก
เพียง ๓ ปี พอสิ้นปี ๒๔๙๘ ก็มีเหตุอัน

เป็นต้อง “ลาโรง” ปล่อยให้บรรดา “แฟน”
นับหมื่นนับแสนต้องบ่นพึมพำด้วยความเสียกาย
ระยะนั้น ละครโทรทัศน์กำลังเริ่มมี
บทบาทสำคัญยิ่งขึ้นเป็นลำดับ “สุข ฤทธิชัย”
ถึงแม้จะสงบนิ่งอยู่ชั่วระยะหนึ่ง แต่ในจิตใจ
ก็มิได้ทอดลอยหันมาจับละครโทรทัศน์ดูบ้าง
แรก ๆ ก็คงผิคนิดหน่อย เพราะไม่เหมือน
ละครวิทยุ จำเป็นต้องศึกษาหาช่องทางและบท
เรียนบ้างพอสมควร อาศัยที่มี “หัว” ใน
ทางนี้เป็นทุนอยู่แล้ว ประกอบกับความมุ่งมั่น
อย่างแท้จริง ในที่สุดของยากก็กลายเป็น
ของง่ายไป

“สุข ฤทธิชัย” ได้ประสบผลสำเร็จ
จากละครโทรทัศน์ เช่นเดียวกับละครวิทยุ

ไม่มีละครเรื่องไหนจะใช้ระยะเวลา
ยาวนานเหมือนชุด “ฉันทน์สุรา” แสดงเพียง
๖ ตอนเท่านั้น แต่ใช้เวลา ๕ ปี ละครชุด
นี้ได้มีส่วนผลักดัน อารีย์ นักดนตรี กับ ฉลอง
สิมะเสถียร ผู้ซึ่งเป็นดาราดวงเด่นอยู่แล้ว
ให้กลับเด่นยิ่งขึ้นอีก ทั้งเป็นที่พอกพอกใจ
แก่บรรดาผู้ชมเป็นอันมาก เสียงร้องเรียกหา
“ฉันทน์สุรา” มากขึ้น พร้อม ๆ ไปด้วยเสียง
เรียกร้องหา “สุข ฤทธิชัย” ผู้เป็นเจ้าของ
บทละคร

ในระหว่างที่ “ฉันทน์สุรา” ดำเนิน
ไปปีแล้วปีเล่า ตอนแล้วตอนเล่า “สุข ฤทธิชัย”

เ
,
ง
ค
ก
ล
ะ
น
ว
ที่
น
ก

ก็ได้สร้างละครโทรทัศน์เรื่องอื่น ๆ ขึ้นอีกหลายเรื่อง เป็นระยะเวลาสลับไปกับ “ฉันทน์นุสรา” แสดงให้เห็นว่าสามารถแต่งเรื่องในแนวอื่นได้ ทั้งเป็นการเปลี่ยนอารมณ์ของผู้ชมไปด้วยในตัว.....

แทบทุกครั้ง ก่อนจะนำเรื่องใดออกแสดง “สุข ฤทธิชัย” มักจะไถลไปหาข้าพเจ้าที่บ้าน และถือโอกาสสนทนาปราศรัยเชิงหาเรื่องกับ “อมราวดี” มิตรสนิทของข้าพเจ้าด้วย “สุข ฤทธิชัย” จะบอกชื่อเรื่องให้เราทั้งสองฟัง พร้อมทั้งเล่าเรื่องย่อ ๆ และกำหนดตัวผู้แสดงนำในเรื่องไว้ด้วย เพื่อขอความเห็นว่าจะไร้มิเหมาะ เพราะอาจมีแง่มุมที่เราทั้งสองจะช่วยเพิ่มให้เรื่องนั้นมีรสชาติขึ้น สมบูรณ์ขึ้น ครึ่งหนึ่งเขาเล่าเรื่อง “ร้อยเล่มเกวียน” ให้เราทั้งสองฟัง ข้าพเจ้าพอใจในโครงเรื่อง และเห็นว่าชื่อเรื่องก็ตรงกับท้องเรื่องทีเดียว แต่ก็อดตั้งข้อสงสัยไปไม่ได้ว่า เมื่อผู้ชมได้เห็นเพียงชื่อเรื่อง ก็ย่อมจะทายเรื่องได้ถุกถ้วนหน้าเสียแล้ว.....

ในการนำละครออกแสดงทุกเรื่อง “สุข ฤทธิชัย” จะพิถีพิถันในการเลือกเฟ้นตัวผู้แสดงมากเท่า ๆ กับความประณีตบรรจงในการเขียนบท เฉพาะอย่างยิ่งตัวผู้แสดงนำทั้งหญิงและชายนั้น มีความสำคัญเป็นพิเศษจะต้องนึกถึงก่อนอื่น เพราะผู้แสดงนำนี้แหละ

มีส่วนบันดาลให้เรื่องนั้น ๆ “เด่นชน” หรือ “ด้อยลง” ได้ ข้าพเจ้าเห็นด้วยอย่างยิ่ง ดังนั้น ก่อนจะแสดงเรื่องใด “สุข ฤทธิชัย” จึงมักจะอดขยายให้ฟังก่อนไม่ได้ว่าได้เจาะจงตัวผู้แสดงแล้ว พร้อมกันนั้น ก็ขอความเห็นจากเรากด้วยว่าเหมาะสมเพียงไร ซึ่งเราเองก็มักจะเห็นพ้องด้วยแทบทุกครั้งไป....

พัฒนา เนตรรังษี

“พ. เนตรรังษี” หรือ พัฒน์ เนตรรังษี เกิดวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๔๔๙ ถึงแก่กรรมวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๑๘ รวมอายุ ๖๙ ปี นามปากกาที่ใช้ในการประพันธ์มี “พ.ช.” และ “พ. เนตรรังษี” บทประพันธ์ที่สร้างชื่อเสียงมากที่สุด คือ แม่ศรีเรือน และบทประพันธ์เรื่องสุดท้าย ที่ผู้อ่านชมชอบและสร้างความภาคภูมิใจแก่ตนเองคือ เด็กบ้านสวน และ หนูมนักเรียน ซึ่งตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ในนิตยสารฟ้าเมืองไทย และต่อมาตีพิมพ์เป็นเล่ม งานประพันธ์เรื่องสั้นและเรื่องยาวมีประมาณหกร้อยกว่าเรื่อง และนอกจากจะเขียนหนังสือแล้ว พ. เนตรรังษี ยังเคยร่วมทำหนังสือพิมพ์ทั้งรายวัน รายสัปดาห์ รายบ่กัษุ รายเดือนอีกหลายฉบับ พ. เนตรรังษี เป็นนักเขียนอาวุโสร่วมสมัยกับชาญหักดกกิจ.

....คุณพัฒน์ เนตรรังษี เป็นนักเขียน อาวุโสมีชื่อคนหนึ่งเริ่มเขียนหนังสือมาตั้งแต่ วัยหนุ่มในนามปากกา “พ. เนตรรังษี” และ “พ.ช” (ซึ่งต่อไปขอเรียกว่า พ. เนตรรังษี ตามนามปากกาที่มีชื่อ) รวมเวลาทั้งสั้นก็ครั้ง ศตวรรษกว่าแล้วเขียนมาอย่างมากมายทีเดียว จนผู้อ่านรู้จักและยอมรับว่าเป็นนักเขียนมีชื่อ คนหนึ่ง เคยเขียนนวนิยายไว้หลายสิบเรื่อง และเรื่องสั้นอีกนับร้อยๆ เรื่อง กระจายกันอยู่ตามนิตยสารรายต่างๆ มาก หลาย....

นวนิยายเรื่อง “แม่ศรีเรือน” ในยุค โน้น ได้ใช้ชื่อนาม พ. เนตรรังษี ให้ลอย เต็มเป็นที่กล่าวขวัญถึงของวงการหนังสือ อย่างน่าภาคภูมิใจ แม้ในยุคหลังๆ นวนิยาย เรื่องนี้ก็ยังเป็นที่เรียกร้องต้องการของผู้อ่าน อยู่เสมอมา จนถึงกับต้องพิมพ์ขึ้นใหม่เป็น ครั้งคราว

ใครหนอช่างก่อนว่านักเขียนเก่าๆ หมกน้ายา?

มันอาจเป็นได้สำหรับบางคน แต่ พ. เนตรรังษีเป็นคนหนึ่งที่ได้พิสูจน์ให้เห็น ว่ายังไม่หมกน้ายาแม้อยู่ในวัยชรา อายุล่วง เลย ๖๐ ไปแล้ว ก็ยังสามารถเรียกร้องความ สนใจของนักอ่านได้ด้วยสารคดีขนาดยาวเรื่อง “เด็กบ้านสวน” “หนุ่มนักเรียน” และ “คน ชายหมึก” (ซึ่งลงต่อเนื่องกันมาในนิตยสาร รายสัปดาห์ “ฟ้าเมืองไทย”) อันเป็นเสมือน อัศวินประวัตินั้น นับตั้งแต่เป็นเด็ก นักเรียนเรื่อยมาจนกระทั่งเติบโตใหญ่และหลง เข้ามาอยู่ในโลกของนักประพันธ์

เนื่องจาก พ. เนตรรังษี เป็นคน สามารถเขียนหนังสือได้รวดเร็วมาก พวกเรา

^๑ ชาญหัตถกิจ, นามแฝง “อาลัยนักเขียนอารมณ์ขัน” เด็กบ้านสวน : อนุสรณ์งานสถาปนกิจคุณพัฒน์ เนตรรังษี พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๘ หน้า ๓๖-๔๒. (พิมพ์แจกอนุสรณ์งานสถาปนกิจพัฒน์ เนตรรังษี ณ วัด ประยูรวงศาวาส ๑๕ มกราคม ๒๕๑๘)

จึงขนานนามให้เพื่อนว่าเป็น “เสือบินไว” คนหนึ่ง

พ. เนตรรังษีเป็นคนร่างสูง คัดผม เกรียนมาตั้งแต่หนุ่มไม่เคยเห็นเปลี่ยนทรงผมเลย เคยอย่างไรก็อย่างนั้น มองเห็นแต่เพียงข้างหลังก็ทายถูกว่าเป็นใคร เจ้าตัวบอกว่าสบายดีทั้งยังเลี้ยงจากความเป็น “ฮิปปี” หรือ “โก้แก๊” ได้อย่างดีด้วย

พูดถึงอริยาศัยใจคอแล้ว พ. เนตรรังษีเป็นคนที่น่ารักน่าคบถ่อมมาก ชอบสนุกรสนานเฮฮา คุยโผงผางเสียงดังฟังชัดหัวเราะง่ายอารมณ์ดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ น้ำจิตน้ำใจกว้างขวางไม่เห็นแก่ตัว เพื่อนๆ เอาไหนก็มักจะเอาด้วย เป็นที่ชอบพอรักใคร่ของผู้คบหาสมาคม ไม่มีคนเกลียด ในหมู่มิตรสนิทรุ่นใกล้เคียงกัน พ. เนตรรังษีมักจะชอบกระเซ้าเย้าแหย่ หยอกล้อเล่นหัว ตลกๆ กระทบ โดยไม่ถือเนื้อถือตัว ก็อุปถ้อยคำเต็มๆ ช่วยให้วงสนทนาครึกครื้นรื่นเริง มีชีวิตชีวา เต็มไปด้วยรสชาติ

แต่กับคนที่ไม่สนิทสนมกันแล้ว หรือคนที่เพิ่งรู้จักมักคุ้นกัน พ. เนตรรังษีจะกลายเป็น

เป็นคนหนึ่งๆ สงบเสถียร สงวนปาก สงวนคำ บางครั้งกลายเป็นผู้ฟังที่เงียบขรึม ยิ่งผู้หนึ่งมาแสดงอาการ “เบ่ง” หรือทำ “เตะท่า” หรือรุ่มร่ามไม่รู้จกที่คำที่ส่งไม่รู้จกเต็กรู้จกผู้ใหญ่ จนถึงกับนำหมั่นไส้ด้วยแล้ว พ. เนตรรังษีจะไม่แะแะด้วยเลยทีเดียว จนใครๆ นึกไม่ถึงว่านักเขียนอาวุโสผู้นี้ แท้จริงเป็นคนชอบสนุก ตลกไปกษา และมีอารมณ์ขันอย่างยิ่งผู้หนึ่ง

ดังนั้น บรรดาเรื่องสั้นที่เขียนขึ้นเป็นจำนวนไม่น้อย จึงมักจะเป็นเรื่องที่ซ่อนความขบขันหรือฮาไว้ภายใน เป็นเรื่องประเภทเบาๆ ไม่เครียด ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

ด้วยคุณลักษณะอันน่านิยมนเหล่านี้ จึงเป็นที่ชอบพอรักใคร่ของบรรดาผู้รู้จักมักคุ้นทั้งหลาย โดยเฉพาะ เพื่อนนักเขียนร่วมสมัยเดียวกัน....

อาษา ขอจิตต์เมตต์

“อาษา” หรือ อาษา ขอจิตต์เมตต์ เกิดวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๔๕๑ ถึงแก่กรรม

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๑๙ รวมอายุ ๖๗ ปี นามปากกา “อาษา” ใช้ในการเขียนนวนิยายและ “อาษา ขอจิตต์เมตต์” ในการแปลหนังสือ นวนิยายเรื่อง **น้องสาว** ของ ‘อาษา’ ขณะการประกวดวรรณคดีภาคไทยรางวัลพันบาทของพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ พ.ศ. ๒๔๙๑ และนวนิยายเรื่อง **สาวน้อย** เป็นเรื่องที่มีผู้นิยมชมชอบมาก อาษาเขียนหนังสือขายระยะแรก ๆ แต่ต่อมาตั้งสำนักพิมพ์ **ขอจิตต์เมตต์** ของตนเองขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๙๐ โดยเขียน แปลพิมพ์ และขายเอง จนมีผลงานมากมาย อาษา ขอจิตต์เมตต์ เป็นหนึ่งของคนเขียนร่วมรุ่นผู้ที่ซาบซึ้งถึงคุณค่าของงานเขียน ‘น้ำใจ’ และ ‘งาน’

....คุณ อาษา ขอจิตต์เมตต์ เจ้าของนามปากกา “อาษา” เป็นนักเขียนและนักแปลอาวุโสมีชื่อเสียงคนหนึ่งของเมืองไทย เริ่มงานเขียนครั้งแรกไล่หลังข้าพเจ้าเพียงเล็กน้อย มีผลงานปรากฏเรื่อยมาไม่ขาดสายตลอดเวลาเกือบครึ่งศตวรรษ บทประพันธ์ของเขา กระจุกกระจายอยู่ตามหน้านิตยสารต่าง ๆ ในยุคนั้นมากมาย ทั้งรายสัปดาห์ รายบ่กัษ รายเดือน ฯลฯ บ่อยครั้งที่เดียวกับบทประพันธ์ของเรามาพบกันในหน้านิตยสารเหล่านั้นแทบไม่เว้นแต่ละเดือนทั้ง ๆ ที่ยังไม่เคยเห็นหน้ากัน เรื่องสั้นของเขามีมากมายเสียจนแทบจำไม่ได้ว่า เรื่องไหนลงอยู่ในนิตยสารฉบับใดวันเดือนปีอะไร

เรารู้จักกันตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่สองเมื่อเขายังทำงานอยู่ที่บริษัทอีสต์เอเชียติก ระหว่างสงครามเราเห็นห่างกันไป มาพบกันอีกครั้งก็เมื่อสงครามยุติแล้ว เขาบอกว่าได้ลาออกจากงานมาเพื่อตั้งหน้าเขียนหนังสือเป็นอาชีพอย่างจริงจัง ไม่ใช่อดิเรกอย่าง

^๑ ซาบซึ้งถึงคุณค่า, นามแฝง “อาลัยนักเขียนอิสระ” อาลัย ‘อาษา’ ๑๔ ก.ค. ๑๙ พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสมัย ๒๕๑๕, ไม่มีเลขหน้า (อนุสรณ์ประชุมเพลิง อาษา ขอจิตต์เมตต์ ณ เมรุวัดโสมนัสวิหาร ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๑๕)

แต่ก่อน ข้าพเจ้าพลอยอดหัวนั้นแทนไม่ได้ เพราะนักเขียนในยุคก่อนนั้น ส่วนใหญ่มักจะมีอาชีพอื่นเป็นหลักอยู่ด้วยต่างกว่าสมัยนี้มากมาย

แต่ในที่สุด “อาษา” ก็ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า สามารถยืนอยู่ได้อย่างอิสระเสรี ขณะเดียวกันก็ต้องคร่ำเคร่งอยู่กับงานอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นการแต่ง การแปล การพิมพ์ การตรวจปรู๊ฟ การจำหน่าย ฯลฯ - ด้วยความมานะอดทนจนเกือบตลอดชีวิต

ข้าพเจ้านิยมน้ำใจอันเด็ดเดี่ยวมั่นคง ไม่โลเลทอดถอยของ “อาษา” ยิ่งนัก ลักษณะพูดจริงทำจริงและรักอิสระเสรี เป็นเหตุให้เราคบค้าสมาคมกันได้อย่างสนิทสนมเรื่อยมา . . .

“อาษา” เป็นคนพูดโผงผาง ตรงไปตรงมา ไม่เกรงใจใครแบบ “ชวานผ่าซาก” จึงมีบางครั้งไม่เป็นที่ชอบใจของคนบางคน เมื่อตอนหนุ่ม ๆ เป็นคนล่ำสัน แข็งแรง แต่ในบั้นปลายของชีวิต ถูกคุกคามด้วยโรคเบาหวาน ร่างกายจึงเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด แต่ “อาษา” ก็มีได้ปล่อยปละละเลยในเรื่องการรักษาตัว หมั่นเดิน

ออกกำลังไปไกล ๆ และนาน ๆ เสมอตามคำแนะนำของแพทย์ หลายครั้งที่ผ่านหน้าบ้านข้าพเจ้า เรามักจะได้คุยกันบ่อย ๆ ข้าพเจ้าอดชมเขาไม่ได้ที่อุตสาหะปฏิบัติตนได้สม่ำเสมอเพราะน้ำใจอันกล้าแข็ง

นวนิยายไทยเรื่อง “น้องสาว” ของเขา นับว่าเป็นเรื่องเด่น เคยได้รับรางวัลยอดเยี่ยมจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ผู้ทรงเป็นนักเขียนพระองค์หนึ่ง ข้าพเจ้าจำไม่ได้แน่ว่าเป็นไหน คงจำได้แต่เพียงว่า ก่อนสงครามโลกครั้งที่สองไม่นานนัก

“อาษา” ได้ทุ่มเทเวลาแปลเรื่องสั้นต่างประเทศไว้อีกนับร้อยเรื่อง แต่เขาบอกว่าเรื่องที่สร้างชื่อเสียงและนำความภาคภูมิใจมาสู่นั้น กลับเป็นเรื่องประเภทสารคดีเชิงจิตวิทยาชุดของเทลคาร์เนก็คือ “วิธีชนะมิตรและจูงใจคน” กับ “วิธีชนะทุกข์และสร้างสุข” ซึ่งได้พิมพ์จำหน่ายแล้วซ้ำอีกจนข้าพเจ้าจำไม่ได้ว่ากี่ครั้ง เป็นจำนวนนับหมื่นเล่ม....

สันต์ เทวรักษ์*

*สันต์ เทวรักษ์ หรือ สันต์ ท. โภมลบุตร เกิดวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๔๕๑

ถึงแก่กรรมวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๒๑ อายุรวม ๖๘ ปี งานเขียนของสันต์ เทวรักษ์ มีหลายประเภท รวมทั้งหมดยกกว่า ๕๐๐ เรื่อง นับแต่นวนิยาย เรื่องสั้น สารคดี เรื่องแปล บทความ และงานแปลชุดประวัติศาสตร์ไทย บันไดแห่งความรัก เป็นนวนิยายที่แพร่หลายและนิยมกันมากในหมู่นักอ่าน และ จดหมายเหตุลาลูแบร์ ฉบับสมบูรณ์ กับ จดหมายเหตุการเดินทางสู่ประเทศสยามของบาทหลวงตาซาร์ด เป็นงานแปลเล่มสำคัญในงานแปลชุดประวัติศาสตร์ไทย สันต์ เทวรักษ์ เป็นมิตรสนิทในวัยไล่เลี่ยกันกับ “ชาญหัตถกิจ” และเคยใกล้ชิดกันมาในวงการประพันธ์

^๑ ชาญหัตถกิจ, นามแฝง “แต่ สันต์ เทวรักษ์” อนุสรณ์ “สันต์ เทวรักษ์” พระนคร : บริษัทการพิมพ์, ๒๕๒๑ หน้า ๓๑-๓๕ (พิมพ์เป็นบรรณาธิการในงานพระราชทานเพลิงศพนายสันต์ ท. โกมลบุตร ณ ฌาปนสถานวัดตรีทศเทพ กรุงเทพมหานคร ๒ พฤษภาคม ๒๕๒๑)

.... ‘สันต์ เทวรักษ์’ หรือ “สันต์ ท. โกมลบุตร (เดิมชื่อบุญยืน โกมลบุตร) เคยบอกข้าพเจ้าว่าเริ่มจับปากกาเขียนหนังสือมาตั้งแต่อายุราว ๑๘ เริ่มออกสนามครั้งแรกโดยเขียนลงในหนังสือ “อัสสัมชัญ อุโฆษสมัย” อันเป็นหนังสือรายเดือนของโรงเรียนอัสสัมชัญ ใช้ นาม ‘บ. โกมลบุตร’ ต่อมาเมื่อพ้นภาวะของนักเรียนแล้ว จึงเริ่มเขียนเรื่องลงในหนังสือพิมพ์ทั่วไป เรื่อง “เดี่ยวนกขมิ้น” ที่ลงพิมพ์ใน “ไทยใหม่วันอาทิตย์” ยุคโน้น ชวนให้ข้าพเจ้าเริ่มสนใจและติดตามการเขียนของเขาเรื่อยมา เพราะรู้สึกว่ามีลีลาและสำนวนโวหารแปลกไปจากของนักเขียนหลายคน และภายในเวลาไม่กี่ปี นักเขียนหนุ่มผู้หนึ่งก็สามารถเลื่อนตัวเองขึ้นมาอยู่ในแถวเดียวกับนักเขียนมีชื่อคนอื่น ๆ ในยุคนั้น

‘สันต์ เทวรักษ์’ เขียนหนังสือได้หลายประเภท เรื่องสั้น นวนิยาย สารคดีและงานแปลซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์

ข้าพเจ้าไม่ทราบจำนวนเรื่องที่แน่นอนของ แต่ละประเภท เพราะเหลือที่จะจดจำ แต่จากการบอกเล่าของเขาเอง ก็พอประมาณ ได้ว่า เรื่องสั้นมีไม่น้อยกว่า ๔๐๐ เรื่อง นวนิยายไม่น้อยกว่า ๒๕ เรื่อง เรื่องแปล ยาว ๆ ที่พอจะเป็นหลักฐานในทางประวัติศาสตร์ เท่าที่ข้าพเจ้าพอจะระลึกได้ เช่น จดหมายเหตุการเดินทางไปสู่ประเทศสยาม ครั้งที่หนึ่งกับครั้งที่สอง โดยบาทหลวงคาซาร์ดี ราชอาณาจักรสยามในงานแสดงศิลป หัตถกรรม โดย เอเตียง กาลลัวซ์ จดหมายเหตุรายวัน โดย บาทหลวงเคอซัวซีรี เล่า เรื่องกรุงสยาม โดยมขุนายกมิชซัง ปาลเล กัวซ์, ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติและการ เมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม โดยนิโคลัส แซร์เวส จดหมายเหตุลาลูแบร์ ฯลฯ เหล่า นี้เป็นต้น รวมแล้วเห็นจะร่วม ๑๐ เรื่อง

ส่วนนวนิยายนั้นมีหลายเรื่องที่ได้นำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ เช่น *มิตรในเรือน* *แม่ยอดสร้อย* *หนามขี้วัว* *เศรษฐีอนาถา* ฯลฯ เป็นต้น ที่สร้างเป็นบทละครวิทยุก็อีกหลาย เรื่อง เช่น *เศรษฐีอนาถา* *ทางม้าลาย* *สายสัมพันธ์* ฯลฯ เป็นต้น

แต่เฉพาะเรื่องแปลประวัติศาสตร์นั้น ไม่ใช้นามปากกา หากใช้นามจริงเป็นหลัก ฐานเลยที่เดียว คือ *สันต์ ท. โกมลบุตร*

นอกจากนามทั้งสองนี้แล้ว, *สันต์ เทวรักษ์*, ยังใช้นามปากกาเบ็ดเตล็ดอีก ๓-๔ นามซึ่งไม่โค้งค้งเหมือนสองนามที่กล่าวข้างต้น

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศไทยกำลังประสบความบอบช้ำอันเนื่องมาแต่ สงครามประกอบกับความเบื่อหน่ายเอือมระอา '*สันต์ เทวรักษ์*' ได้ตัดสินใจเด็ดเดี่ยว ลาออกจากราชการในตำแหน่งล่ามภาษาฝรั่งเศส ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งนี้มาเป็นเวลานานราว ๑๒ ปี เห็นจะได้ และเริ่มจับงานเขียนเป็นอาชีพจริงจัง โดยกระโดดเข้ารับตำแหน่ง บรรณาธิการนิตยสาร '*โบว์แดง*' ระหว่างที่ดำรงตำแหน่งนี้เอง จึงได้มีส่วนสร้างนักเขียนรุ่นใหม่ขึ้นเป็นจำนวนไม่น้อยทีเดียว

ในบั้นปลายของชีวิต '*สันต์ เทวรักษ์*' บอกว่าตัวเองได้เขียนหนังสือมามากแล้วเป็นระยะเวลาร่วมครึ่งศตวรรษ ก็ขอเพลามือเพื่อการพักผ่อนบ้าง แต่...ก็ยังมีจิตใจมุ่งมั่นที่จะแปลเอกสารทางประวัติศาสตร์ประเทศไทยไว้ให้จับอีกสักเรื่อง เพื่อการศึกษาของอนุชนรุ่นหลัง

สต กุรุมะโรหิต*

สต กุรุมะโรหิต เกิดวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๔๕๑ ถึงแก่กรรมวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ รวมอายุ ๖๙ ปี งานของสต กุรุมะโรหิตมีหลายประเภท เช่น เรื่องแปลนวนิยาย สารคดี บทละคร เรื่องสั้น ละครเวที บั๊กกั๊กนักรแห่งความหลัง ขบวนการเสรีจีน และ คนดีที่โลกไม่ต้องการ เป็นนวนิยายที่รู้จักกันแพร่หลายมากที่สุด นอกจากงานเขียนงานแปลและการทำหนังสือแล้ว สต กุรุมะโรหิตยังเป็นผู้เชื่อมั่นในเรื่อง "สหกรณ์" อย่างมาก สต กุรุมะโรหิต เป็นมิตรรักที่ชาญฉลาดถึงกับคุ้นเคยนับถือและรักใคร่อย่างสนิทสนม

....ข้าพเจ้ารู้จักคุณสต กุรุมะโรหิต โดยทางตัวหนังสือมาก่อนที่จะได้รู้จักตัวจริงหลายปี ตั้งแต่ก่อนที่คุณสตจะเดินทางไปศึกษาต่างประเทศ เนื่องจากได้อ่าน 'อัศฉาเทวี' นวนิยายผจญภัยของเอช.ไรเคอร์ แสกการ์ด แปลโดย 'โศภโรหิต' ในหนังสือรายเดือนไทยเซชมอันเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมสูงฉบับหนึ่งในยุคนั้น ซึ่งข้าพเจ้าก็บังเอิญเขียนอยู่ที่นั่นเหมือนกัน ประกอบกับหลงใหลเรื่องของแสกการ์ดมาก่อนแล้ว ตามวิสัยคนหนุ่มที่ชอบการผจญภัย ดังนั้นจึงสนใจติดตามเรื่องนี้เป็นพิเศษ ในที่สุดจึงรู้ว่า 'โศภโรหิต' คือนามปากกาของนักเขียนสองคนร่วมกัน คือ คุณสต กุรุมะโรหิต กับ คุณทองใบ พูลโกคา (เจ้าของนามปากกา 'ซอม่าลี' และ 'นายช่วย ดีแปลง' และภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็นอนุเทน) โดยตัดเอานามสกุลของแต่ละคนเพียงครึ่งเดียวมาสมาสกันเข้า ต่อจากนั้นก็ไม่ได้เห็นนามปากกาใหม่อีกเลย มาทราบภายหลังว่า คุณสตไปศึกษาที่เมืองจีนตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๑ และกลับมาเมืองไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘

* ชาญหัดถัก, นามแฝง "แค่สุภาพบุรุษนักสู้" สต กุรุมะโรหิต พระนคร : โรงพิมพ์ไทยเซชม ๒๕๒๑ หน้า ๑๑๘-๑๓๓. (อนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพนายสต กุรุมะโรหิต ณ เมรุวัดธาตุทอง ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๒๑)

ข้าพเจ้าได้เคยอ่านเรื่องสั้นของ 'บุหร่ง' อยู่บ้าง ๒-๓ เรื่องในยุคโน้น เป็นเรื่องชีวิตรัก ๆ ใคร่ ๆ ก็จริง แต่แทรกข้อคิดและปรัชญาบ้างนิดหน่อย ต่อมาเคยอ่านบทความการเมืองของ 'บาร์บารา' 'สากล' และ 'เสรี' อยู่บ้างเป็นระยะ ๆ จากหนังสือพิมพ์ต่างๆ ภายหลังจึงทราบว่า นามปากกาที่กล่าวถึงนี้เป็นของคุณศกซึ่งสัน แม้กระนั้นเราก็ยังไม่เคยรู้จักตัวจริงซึ่งกันและกัน

ทราบจนกระทั่งวันหนึ่ง คุณสงบสวนลิริ (เจ้าของนามปากกา 'สันตลิริ') มิตรเก่า ได้เป็นผู้พาคุณศกกับคุณฉันทิชย์ กระแสสินธุ์ นักพยากรณ์ท่านหนึ่ง (ผู้เขียน 'ห้องโหระ' ประจำหนังสือ 'เอกชน' รายสัปดาห์ ในนามปากกา 'จันทร์พิมพ์') ไปรู้จักกับข้าพเจ้าและภรรยาที่บ้าน ภายหลังที่ต่างคนก็รู้ว่าใครเป็นใคร จะพูดกันด้วยเรื่องอะไรเป็นสำคัญ การสนทนาอันยาวนานในวันนั้น จึงถูกคอกันได้ดี ได้เรื่องได้ราวและนำไปสู่ความสำเร็จอย่างง่ายดาย

สรุปสั้น ๆ ก็ได้ว่าความว่า ขณะนั้นคุณศกได้ออกหนังสือมาแล้วสองฉบับ เป็นรายสัปดาห์ฉบับหนึ่งชื่อ 'เอกชน' มีคุณจำนงสิงหเสนี เป็นบรรณาธิการ ออกมาก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง อีกฉบับหนึ่งเป็นราย

บีกษ์ชื่อ 'สวนอักษร' เพิ่งจะออกได้ไม่นานมานี้ คุณเนียน กุระมะโรหิต ภริยากุชีพของคุณศกซึ่งจูงมือกันมาจากเมืองจีนเป็นบรรณาธิการ

คุณศกบอกตรง ๆ ว่า 'เอกชน' มีแนวหนักไปทางบทความเชิงวิชาการส่วนใหญ่ หนังสือจึงค่อนข้าง 'แห้ง' สถิติจำหน่ายยังไม่สู้พอใจนัก เลี้ยงตัวได้ยากเต็มที่ จึงต้องออก 'สวนอักษร' เพิ่มขึ้น หนากว่า สบายกว่า 'เอกชน' มาก มีแนวทางบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ ปรากฏว่าถูกรสนิยมของคนอ่าน จึงจำหน่ายได้ดีเป็นที่พอใจ มีนักเขียนยินดีเข้าร่วมมือด้วยเป็นจำนวนมาก เรื่องสั้นเพิ่มลงไม่ทัน จึงคิดจะออกหนังสือรายเดือนเพิ่มขึ้นอีกฉบับหนึ่ง คิดชื่อไว้แล้วว่า 'ศิลป์' แดมยังบอกอีกว่า จะลงเรื่องสั้นขนาดยาวเป็นประจำอย่างน้อย ๑-๒ เรื่องทุกเล่ม เพื่อให้ผู้เขียนได้เขียนอย่างจุใจเต็มที่ไม่ต้องยังมีและผู้อ่านก็จะได้อ่านเต็มอิม ไม่ต้องรอ 'อ่านต่อฉบับหน้า' เหมือนทั้งสองฉบับนี้

แล้วตอนท้ายก็มาถึงจุดที่ต้องการ คือ ออกปากชวนข้าพเจ้ากับภรรยาให้ร่วมมือด้วยทั้งคู่....

เราทั้งสองจึงรับปากด้วยความยินดี และเต็มใจอย่างยิ่ง

ในวันนั้นเอง ข้าพเจ้าได้มีโอกาส
ทราบว่า ผู้เขียนบทความ 'ชีวิตคือการต่อสู้'
ปลุกใจให้คนเราเข้มแข็ง ต่อสู้กับอุปสรรค
ทั้งปวงรอบข้างโดยไม่ท้อถอย ซึ่งตีพิมพ์
เป็นประจำอยู่ในหน้าแรกของ 'เอกชน' ราย
สัปดาห์ทุกฉบับ ภายใต้นามปากกา 'ณรงค์'
นั้น ที่แท้ก็คือคุณศก กุระมะโรหิต อีกเหมือน
กัน

ไม่ช้า 'ศิลปิน' รายเดือนก็ตามออกมา
อีกเล่มจริงอย่างที่พูดไว้ รสชาติและลักษณะ
ของหนังสือแปลกไปอีก หนามากสมกับเป็น
รายเดือน คุณนงเยาว์ ประภาสถิต (เปลี่ยน
ชื่อเป็นนงโพธิ) ได้รับมอบให้เป็นบรรณา
ธิการ

หนังสือทั้งสามฉบับนี้ สำนักงานรวม
อยู่ที่เดียวกัน คือ โรงพิมพ์อักษรนิติ บาง
ขุนพรหม ภายใต้ความอำนวยการของบุคคล
คนเดียว คือ คุณศก กุระมะโรหิต ซึ่งพวก
เราทุกคนเห็นชอบและยกย่องให้ความไว้วาง
ใจคุมเข้มของหนังสือที่เหมาะสมที่สุด

เป็นอันว่า ขณะนั้นมีหนังสือสาม
ฉบับอยู่ในเครือเดียวกัน - 'เอกชน-สวนอักษร
-ศิลปิน'

ก่อนจะออกหนังสือ 'ศิลปิน' พวกเรา
กลุ่มหนึ่งได้ชวนกันไปเฝ้าสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรม
พระยานริศรานุวัติวงศ์ ขอประทานเครื่อง
หมายหรือตราประจำหนังสือ และขอประทาน
เพื่อไว้สำหรับ 'จักรวรรดิศิลปิน' ที่พวกเรา
กำลังดำริก่อตั้งขึ้นด้วย พระองค์ท่านเมื่อทรง
ทราบเรื่องราวตลอดแล้ว ได้ทรงพระเมตตา
ประทานรูปตรา 'มือ' ข้างหนึ่ง เป็นสัญลักษณ์
ของจักรวรรดิศิลปิน อันหมายถึงงาน
ห้าสาขา คือ วรรณกรรม จิตรกรรม นาฏ
กรรม ปฏึกากรรม และสถาปัตยกรรม งาน
ทั้งห้าสาขาล้วนสำเร็จลงด้วยมือทั้งสิ้น เรา
เลยได้ตรา 'มือ' เป็นตราประจำหนังสือ
'ศิลปิน' ในขณะนั้นด้วย

ก่อนจะตั้ง 'จักรวรรดิศิลปิน' เราอยาก
จะมีคำขวัญที่ไพเราะและมีความหมายสำคัญ
ยิ่งสักประโยคหนึ่งสำหรับผู้ประกอบงานศิลปะ
หลายคนช่วยกันคิด แต่ยังไม่ได้อ้อคำที่จุใจ
จนกระทั่งคืนหนึ่งเราไปปรึกษาหารือกันที่
บ้านคุณศกที่พญาไท ในที่สุดเราก็ได้คำขวัญ
ที่ต้องการมาอย่างประหลาด เป็นข้อความที่
ถูกใจพวกเราทุกคน ไม่มีใครปฏิเสธ

คำขวัญประโยคนั้นคือ “ศิลปะคือ
อารมณ์ของศิลปิน”

ระยะนั้นเป็นระยะต้นของสงครามโลก
ครั้งที่สอง พวกเราเกือบทุกคนยังรับราชการ
กันอยู่ ตัวคุณเองเมื่อเลิกงานที่กระทรวง
แล้ว ก็ปั่นจักรยานคู่ชีพมานั่งประจำที่สำนัก
งานทุกวัน นอกจากวันที่มีกิจธุระจำเป็น
จริงๆ โอกาสที่พวกเราจะได้พบกันจึงมักจะ
เป็นตอนเย็นเมื่อเลิกจากงานประจำแล้ว หรือ
มีจะหนักตอนกลางคืนเมื่ออิมหน้าสำราญมา
จากบ้านแล้ว ก็จะตั้งวงสนทนากันไปจนถึง
คืน ทั้งๆ ที่ประเทศกำลังอยู่ในภาวะสงคราม
ต้องพรางไฟ....

ที่โรงพิมพ์อักษรนิติ สำนักงานของ
หนังสือทั้งสามฉบับนี้ ค่อยๆ กลายเป็นที่
ชุมนุมใหญ่ หรือ “ชมรม” ของบรรดา
นักเขียน ใครอยากพบกับใครก็มุ่งมาที่นั่น
ถ้ามาในเวลาเหมาะๆ ก็จะได้พบกันเสมอ

ผู้อาวุโสสูงสุดของพวกเราที่มักจะเป็น
ขาประจำของสำนักงานก็คือท่านเจ้าของนาม
ปากกา “อายฉโมษ” นักพยากรณ์เอก
ผู้เขียน “ข้อสังเกตในโหราศาสตร์” ประจำ
หนังสือ “ศิลปิน” และเป็นนักเขียนผู้มีชื่อเสียง
รุ่นเก่าๆ “ไทยเชชม” เจ้าของนวนิยาย

ไทยโบราณอันลือนามเรื่อง “ตามศักดิ์เหล็ก
น้ำพิ” “อัครมหาเสนาณรงค์พิ” และ ฯลฯ เวลา
นั้นท่านอายุได้ ๔๗ แก่กว่าพวกเราทุกคนไม่
น้อยกว่าหนึ่งรอบ รับราชการอยู่สำนักพระ
ราชวัง ท่านชอบคลุกคลีกับพวกเรามากโดย
ไม่ถือสา พวกเราเรียกท่านว่า “ครู” เพราะ
เจือจางความรู้รอบตัวให้แก่พวกเราเสมอ
เมื่อโผล่เข้ามาในสำนักงานวันใด พวกเรา
ไม่ใคร่ก็ใคร่เป็นต้องยื่น “ดวง” ให้ท่าน
ตรวจทุกที ทั้งๆ ที่เคยตรวจกันมาแล้ว
บ่อยๆ คล้ายๆ กับอยากรู้ดีรู้ร้ายประจำวัน
เลยเรื่องหนังสือเป็นอันระงับไปชั่วคราว เลิก
พูดคุยกัน....

แต่...ทุกเวลานาทีที่ล่วงไป พวกเรา
ก็เผชิญกับอุปสรรคหนักขึ้น กระดาษพิมพ์
หาได้ยาก ราคาแพงลิ่ว จะมีก็แต่กระดาษ
สา ซึ่งเหมาะสำหรับเช็ดโต๊ะมากกว่า กระ
ดาษในตลาดมืดซึ่งพวกพ่อค้าตุนกันไว้เป็น
ภูเขาเลากานะหรือก็แพงเป็นบ้าจนสู้ไม่ไหว
พวกเราก็ได้แต่หัวนวิตก มองตากันปริบๆ
ไม่รู้จะทำอย่างไร

แล้วในที่สุด สิ่งที่หัวนวิตกนั้นก็มา
ถึงเข้าจนได้ หนังสือทั้งสามฉบับซึ่งกำลัง
เติบโตและอยู่ในความนิยมของคนอ่าน ก็ได้
เดินทางมาถึงจุดจบของมันพร้อมๆ กัน ทั้งๆ

ที่ต้นฉบับบางเรื่องในฉบับต่อไปได้เริ่มเรียงพิมพ์ไปบ้าง....

ท้องฟ้าปลอดโปร่งไปชั่วระยะหนึ่ง....

แต่แล้ว สงครามก็เริ่มทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ พระนครถูกโจมตีทางอากาศบ่อยครั้งเข้า ลูกกระเบิดตกถล่มถึงขั้น เตี้ยวที่โน่น เตี้ยวที่นั่น เขากำหนดแน่ไม่ได้ ทำลายชีวิตและทรัพย์สินให้พินาศย่อยยับไปอย่างน่าเศร้า ชาวเมืองหลวงจำนวนไม่น้อยต้องอพยพหลบภัยไปจากที่อยู่เดิม พวกเราหลายคนก็ตกอยู่ในสภาพเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ ต่างแยกย้ายกันไปคนละทิศละทางสุดแต่จะมีที่ไป แต่ใจของพวกเราจึงยังคงอยู่เสมอว่า เราจะกลับมาพบกันอีกเมื่อได้เห็น “แสงทอง ภายหลังพายุฝน”

ดังนั้น ในระหว่างที่พวกเราแยกย้ายอพยพกันอยู่นั้น เราก็ตนรนาโอกาสมาพบกันจนได้เป็นครั้งคราว....

ที่วัดใหม่โมฬี บางใหญ่ ในคลองบางกอกน้อยอันเป็นที่ที่ สด กุระมะโรหิต และครอบครัวอพยพไปอยู่นั้น ความดำริที่จะก่อตั้ง “จักรวรรดิสืบ” อันเป็นงานในอุดมคติของพวกเราก็ได้เติบโตเป็นรูปร่างขึ้นจนขั้นที่ว่าเมื่อสงครามสงบเรียบร้อยแล้ว “จักรวรรดิสืบ” ก็จะเริ่มมีบทบาทได้ นอกจากนั้น ก็จะออกหนังสือรายสัปดาห์อีกสัก

ฉบับ เพื่อให้เป็นที่รวมงานงานเขียนของพวกเรา

ดังนั้น พอสงครามสงบลงได้ระยะเวลาพอสมควร ทางสาขาจิตรกรรมและปฏิมากรรมของ “จักรวรรดิสืบ” จึงได้ลงมือจัดการแสดงภาพเขียน ภาพถ่าย และภาพปั้นขึ้นเป็นครั้งแรกที่ศาลาเฉลิมกรุง (ต่อๆมาก็ได้จัดแสดงอีกเป็นครั้งคราว) คุณวรรณสิทธิ ปุคะวนซ์ กับคุณเหม เวชกร เป็นตัวตั้งตัวตี พรุ่งพร้อมด้วยเพื่อนศิลปินอีกมากมาย ได้มีการจำหน่ายศิลปวัตถุซึ่งแสดงนั้นแก่ประชาชนด้วย โดยไม่มีคนกลาง หรือ “เสือนอนกิน” เข้ามาเกี่ยวข้องรายได้จากการขายแต่ละชิ้นนับว่าพอกับกับค่าสมองและฝีมือของศิลปินที่เสนองานนั้น

ในต้นเดือนกุมภาพันธ์ ๒๔๘๘ หนังสือรายสัปดาห์ “รุ่งอรุณ” (ป. บุรณปกรณ์ เป็นผู้ตั้งชื่อ) อันนับเนื่องอยู่ในสาขาวรรณกรรมของ “จักรวรรดิสืบ” ก็ปรากฏโฉมสู่ท้องตลาดตามที่คิดกันไว้ เป็นหนังสือแผ่นขนาดใหญ่ ๒๔ หน้า มีรูปตรา “มือ” ติดหราอยู่ที่หน้าปก คุณสด กุระมะโรหิต กระโดดเข้ามาเป็นบรรณาธิการเอง พวกเราทยอยมาจับกลุ่มกันอีก แต่ไม่สู้คึกคักเหมือนแต่ก่อน (“เอกชน” ได้ฟื้นขึ้นมาใหม่เมื่อสงครามสงบไม่นานนักตั้งแต่ปลาย พ.ศ. ๒๔๘๘

ก่อน “รุ่งอรุณ” เสียอีก แต่มิได้นับเนื่อง
เข้าอยู่ในสาขาวรรณกรรมของ “จักรวรรดิ
ศิลปะ” และอยู่เรื่อยไปอีกนานทีเดียว)

“รุ่งอรุณ” ฟูฟ่องอยู่พักใหญ่ แต่
พอมีหนังสือประเภทนี้ออกมาเป็นคู่แข่งมาก
ขึ้นเรื่อย ๆ ก็เริ่มแฟบลงทีละน้อย สถิติการ
จำหน่ายเริ่มลดลงเป็นลำดับ จนวิตกกังวลว่า
จะเข้ารอยเค็มอีก คือไปไม่รอด กระดาษ
พิมพ์พอจะหาได้ง่ายขึ้น แต่ราคายังสูงลิ่วอยู่
หนังสือไม่มีกำไรพวกเราเริ่มอีกอึดไม่สบายใจ

จนกระทั่งเกือบจะครบรอบปีของ
หนังสือ พวกเราเห็นว่าน่าจะหยุดได้แล้ว
เพื่อไม่ให้ขาดทุนต่อไป แต่คุณสก็ยังไม่ยอม
เขียนแถลงในหน้าบรรณาธิการของฉบับ ๕๑
ประจำวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๔๙๐ อย่างชนิด
ที่ไม่ยอมให้ใครเห็นจุดอ่อน

“รุ่งอรุณ จวนจะถึงฉบับวันเกิดแล้ว
ซึ่งจะเริ่มต้นในเดือนกุมภาพันธ์นี้ เราได้ผ่าน
อุปสรรคมาหนึ่งปีเต็ม ๆ และเราก็ยังมีชีวิตอยู่
เพื่อต่อสู้กับอุปสรรคสืบต่อไปอีก เรายังสดชื่น
อยู่ทั้งทางกำลังกายและกำลังใจ เรายังพร้อมที่
จะต่อสู้ไปเพื่อหลักการและความก้าวหน้าของ
รุ่งอรุณ....”

นี่คือลักษณะอย่างหนึ่งของนักต่อสู้
ผู้ไม่ยอมสยบง่าย ๆ - นักต่อสู้ผู้ถือคติว่า “ชีวิต
คือการต่อสู้”

โปรดพิจารณาตอนต่อไปอีกเล็กน้อย

“...ตั้งแต่ต้นฉบับวันเกิดเป็นต้นไป
ท่านจะได้พบรุ่งอรุณในลักษณะใหม่ตั้งแต่ปก
จนถึงเนื้อใน....ที่ควรจะบอกกล่าวอย่างไม่ปิดบัง
ก็คือ รุ่งอรุณจะลดราคา จาก ๓.๕๐ เป็น ๓.๐๐
ถ้วน ๆ โดยไม่ลดหน้ากระดาษ....สำหรับหน้า
กระดาษ เราจะพยายามเพิ่มขึ้นอีก เมื่อราคา
กระดาษเพลกลงไปอีกบ้าง...โปรดรอรุ่งอรุณ
รอบปีที่สองได้ด้วยความมั่นใจเสมอ....”

คุณสขอให้ผู้อ่านมั่นใจ แต่พวกเรา
เองสิ ความมั่นใจเกือบไม่เหลือแล้ว เรารู้ที่
ว่าเราอยู่กันอย่าง “หน้าชั้นนอกตรม” แท้ ๆ
จากประสบการณ์ที่ผ่านมา หนังสือฉบับใด
เริ่มลดราคา หนังสือฉบับนั้นกำลังเดินไปสู่
จุดจบ...เร็วหรือช้าเท่านั้น!

แล้วในที่สุด “รุ่งอรุณ” ก็ถึงจุดจบ
จริง ๆ เมื่อมีชีวิตอยู่ต่อมาได้อีกไม่กี่เดือน

แต่คุณสคือนักต่อสู้ที่ไม่ยอมเซ็ด
ขยาย ไม่ซ้าก็ออกหนังสือรายสัปดาห์อีกฉบับ
หนึ่งชื่อ “ฉุยฉาย” ขนาดไล่เลี่ยกับ “รุ่งอรุณ”
มี ๒๐ หน้า แต่ขายถูกเพียงบาทเดียว เปลี่ยน
แนวใหม่ ให้ “เข้าถึง” ตลาด ได้ครอบ
ไชยวสุ (“ชีวเมอริสต์”) แปลเรื่องหลักประ
จำฉบับ คือ “อาหรับราตรี” ฉบับพิสดาร

สมบูรณ์ คุณสตกระโดดเข้าแปล “ซุ๊กเล็ค
เซตเตอร์เลย” เรื่องคาบลูกคาบดอกที่เคย
เรียกราวอยู่ในต่างประเทศ เป็นหลักคู้
กันไปอีกเรื่องหนึ่ง แต่เปลี่ยนใช้นามปากกา
ใหม่ว่า “แอนน์” แต่ผลสุดท้าย ก็เดินไป
สู่จุดจบเช่นเดียวกันอีก (แต่อายุก่อนข้างยืน
เหมือนกัน) จากนั้น “ชวนชื่น” ก็ออกมา
อีก แต่ก็ลงรอยเดียวกันอีกไม่ผิด....

เลียว ศรีเสวก*

“อรวรรณ” หรือ เลียว ศรีเสวก
เกิดวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๔๕๕ ถึงแก่กรรมวันที่
๑๕ ธันวาคม ๒๕๒๑ รวมอายุ ๖๖ ปี งาน
เขียนของเขามีหลายรูปแบบและใช้นามปากกา
หลายนามปากกา เช่น เรื่องฤทธิ์ เรื่องยศ
เรื่องศักดิ์ เรื่องเดช ซ้อลิลลี่-พรัมเพรา
สัญญา ฯลฯ แต่ อรวรรณ เป็นนามปากกา
ที่โด่งดังที่สุด ออกสามสอก ไพรงว้าง
ชาติอาษาไนย ลูกยอด เป็นนวนิยายบู๊ที่
นิยมอ่านกันมาก เลียว ศรีเสวก เป็นเพื่อน
รักรุ่นใกล้เคียงกันกับชาญหักตถกิจ เขาเขียน
บันทึกไว้ว่า “...โดยเฉพาะคุณเลียว อาจกล่าว
ได้ว่า ตายคาพิมพ์ก็คักนั่นคือพอวางมือจาก
พิมพ์ก็คักก็ต้องเข้าโรงพยาบาลทันที....”

....ชีวิตของคุณเลียวเป็นชีวิตที่แปลก
พิสดารพอใช้ เป็นชีวิตที่โลดโผนโจนทะยาน
อย่างยิ่ง มีหลายแง่หลายมุม หลายเหลี่ยม
หลายด้าน หลายชั้นหลายเชิงที่คนรุ่นหลังน่าจะ
ศึกษา ทั้งเหลี่ยมนักเลงชั้นเชิงของชายชาติ
และสุภาพบุรุษ และในค่านของนักเขียน
อาชีพ ผู้ถือว่า พิมพ์คักคือธนาคารเคลื่อนที่
สามารถเลี้ยงชีวิตมาตั้งแต่หนุ่มจนถึงนาที่
สุดท้าย คุณเลียวได้ผ่านชีวิตมาอย่างสมบุก
สมบัน ผจญสิ่งต่าง ๆ มาอย่างโชกโชน....
ร้อยเอ็ดเจ็ดย้านน้ำ บุกป่าฝ่าดง ขึ้นเขาลง
ห้วย ขึ้นเหนือล่องใต้ เสาะแสวงวัตถุดิบ

* ชาญหักตถกิจ, นามแฝง “คำไว้อาลัยคุณเลียว ศรีเสวก” พระนคร : บริษัทสยามออฟเซ็ทจำกัด ๒๕๒๒, หน้า ๕๒-๕๖. (ที่ระลึกในวันพระราชทานเพลิงศพนายเลียว ศรีเสวก ณ ฌาปนกิจสถานกรมตำรวจวัดศรี
เทพเทพ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๒)

และประสบการณ์น่านาสารพันเพื่อฝากไว้ใน
ธนาการดังกล่าว ถือเป็นกำไรแห่งชีวิตใบ
ในแก้ว

เพื่อนที่รู้จักคุณเลียวดี จะเห็นความ
แตกต่างในตัวคุณเลียวได้ชัด.....ขณะหนึ่ง
คุณเลียวจะอยู่ในชุดเดินป่า ถือบิน กอดสาว
ชาวป่าให้อุ่นอกตามวิสัยนักผจญภัยอารมณ์
เปรี๊ยะ แต่อีกขณะหนึ่งคุณเลียวจะตระกอง
สุภาพสตรีสวยชาวกรุง ลอยไปบนฟลอร์
ลีลาศ ในชุดราตรีสโมสรโก้หรู.....ขณะที่
อยู่บ้าน คุณเลียวไม่พึดพิดันเรื่องการแต่ง
กาย การดื่ม ฯลฯ แต่เมื่อออกนอกบ้านไป
ในงานไหนสักแห่งหนึ่ง คุณเลียวจะอยู่ใน
ชุดชั้นเยี่ยม (แม้กระทั่งรองเท้า) คิ่มสุรา
ชั้นยอด ซึ่งสังคมในยุคนั้น ๆ เห็นว่ามีราคา
และรสนิยมสูง ไม่ว่าจะไปที่ไหนกับใคร
คุณเลียวจะไม่ยอมให้ผู้ใดออกปากตำหนิได้
เลย แม้เพียงคำเดียวว่า “ใจแคบ”

คุณเลียวถือนักในเรื่องนี้ !

“หมดแล้วก็หามันใหม่.....บ๊วยยาเรา
มี....” คุณเลียวมักจะพูดเช่นนั้นเสมอ

.....ข้าพเจ้าอาจกล่าวได้ว่าชีวิตคุณ
เลียวนั้นแหละ คือ นวนิยายเรื่องยิ่งใหญ่ที่มี

สารพัทธ์รสชาติ เปรี๊ยะ หวาน มัน เค็ม
เผ็ด ขม ฯลฯ จะขาดอยู่ก็รสเดียวเท่านั้น
คือ “ใจ”

....เมื่อสิบกว่าปีก่อนโน้น คุณเลียว
ได้ป่วยหนักเป็นระยะเวลายาวนาน จนเหลือ
เปอร์เซ็นต์ที่จะรอดน้อยเต็มที ไม่ต่างอะไร
กับดวงไฟที่ริบหรี่ใกล้จะดับมอด ใครต่อ
ใครที่ได้เห็นภาพคุณเลียว ตอนนั้น พวกนัก
วิตกและห่วงใย ถึงกับแอบซุบซิบกันเบา ๆ
ว่า “เห็นจะรอดยาก”

แต่.....คุณเลียวเป็นมนุษย์กระตุก
เหล็ก หนึ่งเหนียวยิ่งกว่าอะไร ไม่ยอมจาก
ไปง่าย ๆ ได้ต่อสู้จนสุดฤทธิ์ จึงรอดพ้น
เงื้อมมือพญามัจจุราชมมาได้ อย่างน่าอัศจรรย์
แต่ร่างกายก็กะโผลดณะผลตกทรุดโทรมไม่
เป็นปกติ นับแต่ครั้งนั้นเรื่อยมา

“ไม่ใช่อะไรหรอก มันยังไม่ถึงคราว
จะไปนะ” คุณเลียวว่า “แต่ถ้าถึงคราวจะ
ไปมันก็ต้องไป....”

เมื่อกลับมาอยู่ที่บ้านได้นานพอสมควร
ครั้นในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ บรรดานักเขียน
ทั้งหลาย ชายหญิงทุกรุ่นทุกวัย ได้เห็นชอบ
พร้อมกัน จัดการรับขวัญเป็นการใหญ่ขึ้น
แสดงความยินดีที่คุณเลียวได้รอดชีวิตมาได้
โดยถือเอาวันจันทร์มงคล ๕ พฤษภาคม เป็น

วันถูกขังยามคือ อาศัยพระที่นั่งนงคราญ
สโมสร์ เป็นสถานที่จัดงาน บรรดานักเขียน
ทั้งปวง จะรู้จักหรือไม่รู้จักกันมาก่อนก็ตามที่
ได้ไปร่วมงานกันพร้อมพรั่งน่าชื่นใจ นับ
เป็นครั้งแรกของการรวมกันเช่นนี้

นี่เอง คือ จุดกำเนิดเริ่มต้นของ
“ชมรมนักเขียน ๕ พฤษภา” ซึ่งพวกเราถือ
กันว่า คุณเฉลียวมีส่วนสำคัญในเรื่องนี้มาก
ซึ่งพอต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ชมรมนี้ก็
บิกกล้าขาแข็ง กลายเป็น “สมาคมนักเขียน
แห่งประเทศไทย” มาจนกระทั่งทุกวันนี้

ดังนั้น ในวันนัดพบ หรือ วันชุมนุม
นักเขียน ๕ พฤษภา ของปีต่อ ๆ มา ซึ่ง
สมาคมนักเขียน ฯ ได้จัดขึ้น โดยถือเป็น
ประเพณีสืบต่อกันมา คุณเฉลียวจึงได้พยายาม
ชักเย้ายักย่นไปร่วมงานด้วยทุกปี ทั้ง ๆ ที่
ร่างกายไม่สมประกอบเหมือนนักเขียนคน
อื่น ๆ.... ☺

ม
น
ว
เ
ร
เ
น
ๆ
ก
ก
น
ร
ไม่
ว
จะ
ม
น
ว
น
ได้
น

ประวัติ
วรรณกรรม
ฟิลิปปินส์
สมาคมภาษาและหนังสือ
แห่งประเทศไทย
ในพระบรมราชูปถัมภ์

ประวัติวรรณกรรมฟิลิปปินส์

กระดาษปอนด์/๗๐ หน้า/๒๒ บาท
สมาคมภาษาและหนังสือจัดพิมพ์

สังเขปประวัติวรรณกรรมฟิลิปปินส์ สมัยก่อน
ที่ประเทศตกเป็นอาณานิคม จนถึงได้รับเอกราช
และวรรณกรรมร่วมสมัยปัจจุบัน พร้อมประวัติ
นักเขียนฟิลิปปินส์รางวัลซีไรต์ (๒๕๒๒-
๒๕๒๘)

ผู้
ส่งชื่อที่

สัญญาชัย สุวังบุตร
ภาควิชาประวัติศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
นครปฐม

๑๓๐๐๐

ป.ณ. หน้าพระลาน (ก.ท.)